

*”Joo, onhan se tietyllä lailla vähän semmonen viikon kohokohta
lapsille”*

Sosionomiopiskelijoiden järjestämän Muksupiirin merkityksellisyys
osallistujaperheille

Henna Roivainen ja Noora Stenius

Sosiaalialan opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK)
KEMI 2013

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU, Sosiaaliala

Koulutusohjelma:	Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyön tekijä(t):	Henna Roivainen & Noora Stenius
Opinnäytetyön nimi:	”Joo, onhan se tietyllä lailla vähän semmonen viikon kohokohta lapsille” -Sosionomiopiskelijoiden järjestämän Muksupiirin merkityksellisyys osallistujaperheille
Sivuja (joista liitesivuja):	60 (7)
Päiväys:	3.11.2013
Opinnäytetyön ohjaaja(t):	Kaisu Vinkki & Seija Järvi
<p>Opinnäytetyömme tavoitteena oli selvittää, millainen merkitys opiskelijoiden ohjauksella ja Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun järjestämällä Muksupiirillä on osallistujaperheille. Halusimme myös selvittää millainen tarve Muksupiirin kaltaiselle avoimelle toiminnalle on Kemissä. Muksupiiri on meille ennestään tuttu, koska olemme toimineet toiminnassa ohjaajina. Muksupiiristä ei myöskään ole tehty opinnäytetyötä ja sen vuoksi valitsimme Muksupiirin aiheeksemme.</p> <p>Opinnäytetyömme teoreettinen viitekehys koostuu varhaiskasvatuksen ja avoimen varhaiskasvatuksen teoriasta. Keskityimme teoriassa meidän mielestämme avoimen varhaiskasvatuksen pääkohtiin, joita ovat vuorovaikutus, leikki, kasvatuskumppanuus, vanhempien välinen vertaistuki ja lapsilähtöisyys. Opinnäytetyömme sisältää perustietoja Muksupiiristä. Tutkimuksemme on laadullinen, joten opinnäytetyömme sisältää teoriaa laadullisesta tutkimuksesta ja sen analysoinnista.</p> <p>Hankimme tietoa toteuttamalla ryhmähaastattelun Muksupiirin osallistujaperheiden vanhemmille. Haastattelussa oli neljä vanhempaa. Haastattelimme ryhmähaastattelun lisäksi Muksupiirin kehittäjää Sari Leppälää. Häneltä saimme tietoja esimerkiksi siitä, miksi Muksupiiri on syntynyt.</p> <p>Opinnäytetyömme tuloksissa tuli ilmi, että Muksupiiri on tärkeä osallistujilleen, niin lapsille kuin aikuisillekin. Vanhemmat arvostavat Muksupiirin erilaisia vuorovaikutussuhteita, monipuolisia leikkejä ja muuta toimintaa, opiskelijoiden intoa ja muiden vanhempien seuraa. Perheet haluaisivat, että Kemissä olisi enemmän avoimia palveluita lapsiperheille.</p>	
Asiasanat: Varhaiskasvatus, avoin varhaiskasvatus, vuorovaikutus	

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Social Services

Degree programme:	Degree programme in social services
Author(s):	Henna Roivainen & Noora Stenius
Thesis title:	"Yes, it is like some kind of highlight of the week to children" – The importance of Muksupiiri arranged by Bachelor of Social Services students to the participating families
Pages (of which appendixes):	60 (7)
Date:	3.11.2013
Thesis instructor(s):	Kaisu Vinkki & Seija Järvi
<p>The aim of our thesis was to find out what Muksupiiri means for the participating families. It is instructed by students and arranged by Kemi-Tornio University of Applied Sciences. We also wanted to figure out what kind of a need for an open activity like Muksupiiri there is in Kemi. Muksupiiri was already familiar to us because we were instructors there. Nobody has made a thesis about Muksupiiri before and that is why we decided that it would be our subject.</p> <p>We have written theory about early childhood education and open early childhood education. We concentrated on what we think are the main points in open early childhood education: interaction, play, partnership in promoting the well-being of children, peer support between parents and child-orientation. We also give information about Muksupiiri. Our study is qualitative. That is why the thesis includes theory about qualitative research and its analysis.</p> <p>We looked for information by group interview of the parents of Muksupiiri. There were four parents in the interview. We interviewed also Sari Leppälä who is the developer of Muksupiiri. She gave us information about Muksupiiri and why it was born.</p> <p>We got results which tell that Muksupiiri is important to families, both children and parents. The parents appreciate in Muksupiiri the different interaction relationships, the varied plays and other activities, the students' enthusiasm and other parents' company. The families would like to have more open services for families with children.</p>	
Keywords: Early childhood education, open early childhood education, interaction	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO	5
2 VARHAISKASVATUKSESTA.....	7
2.1 Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista.....	7
2.2 Avoimen varhaiskasvatuksen määrittely.....	8
2.3 Avoimen varhaiskasvatuksen suosio Suomessa ja Kemissä.....	10
3 AVOIMESTA VARHAISKASVATUKSESTA	13
3.1 Mitä on vuorovaikutus avoimessa varhaiskasvatuksessa?.....	13
3.2 Leikin voima avoimessa varhaiskasvatuksessa.....	15
3.3 Kasvatuskumppanuus on lapsen parhaaksi	17
3.4 Vertaistuki on avoimen varhaiskasvatuksen ylpeys.....	18
3.5 Lapsilähtöisyys on toiminnan lähtökohta	19
4 MUKSUPIIRI	21
5 METODOLOGINEN OSUUS.....	27
5.1 Ryhmähaastattelu laadullisessa tutkimuksessa	27
5.2 Analyysi	29
5.3 Luotettavuus ja eettisyys	30
6 TUTKIMUSTULOKSET	33
6.1 Leikki: ”-- kyllä me legoilla osataan kotonakin tehdä.”	33
6.2 Vuorovaikutus: ”--se on niinkö lisää, mitä vanhemmat siitä saa.”	34
6.3 Vertaistuki: ”--ei tarvi isoja juttuja olla ko tulee semmonen pieni voimavara” ..	36
6.4 Muksupiirin tärkeys perheille: ”Aivan huippua, -- kannattanu on tulla.”	37
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	39
7.1 Haastatteluaineiston johtopäätökset	39
7.2 Avoimen varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvatuksen yhtäläisyyksiä ja eroja	43
POHDINTA	46
LÄHTEET.....	51
LIITTEET	54

1 JOHDANTO

Avoin varhaiskasvatus on yksi varhaiskasvatuksen muoto. Avointa varhaiskasvatusta järjestetään eri tavoin eri kunnissa. Avoimen varhaiskasvatuksen tavoitteena on ollut alusta asti paikallisten tarpeiden huomioiminen. Käsitteiden määrittely ja niiden käyttäminen ei ole yhtenäistä eri järjestäjien kesken. (Alila & Portell 2008,12.) Mielestämme avoimen varhaiskasvatuksen käsitettä tulisi yhtenäistää valtakunnallisesti, jotta toiminnan järjestäminen olisi selkeämpää.

Selvitämme opinnäytetyössämme, miten Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun sosionomien järjestämä Muksupiiri toimii. Muksupiiri on opiskelijoiden järjestämää avointa varhaiskasvatustoimintaa. Tarkoituksena on selvittää, millainen merkitys Muksupiirillä on ollut osallistujaperheille. Olemme lisänneet opinnäytetyöhömmä kuvia elävöittämään tekstiä. Kannen kuva on Muksupiirin ohjaajien ja lasten yhdessä tekemä talvimai-sema.

Valitsimme aiheen, koska Muksupiiri on toiminut koulussamme monta vuotta, eikä siitä ole tehty yhtään opinnäytetyötä. Mielestämme avointa varhaiskasvatustoimintaa tulisi kehittää Kemissä ja tehdä tutummaksi lapsiperheille. Olemme kummatkin olleet mukana Muksupiirin ohjaajina ja olemme kokeneet sen merkitykselliseksi sekä itsellemme että osallistujaperheille. Monet perheet ovat olleet mukana toiminnassa useamman vuoden. Kemissä ei ole kaupungin tarjoamaa avointa varhaiskasvatusta lapsiperheille.

Opinnäytetyömme tavoitteena on selvittää millainen tarve Muksupiirin kaltaiselle toiminnalle on Kemissä. Haluamme rajata opinnäytetyön Muksupiirin toimintaan. Haluamme tuoda avoimen varhaiskasvatuksen merkitystä esille keskittymällä yhteen varhaiskasvatustoimintapaikkaan eli Muksupiiriin. Tutkimusmenetelmänä käytämme Muksupiirin vanhempien haastatteluja ja tulkittamista. Kokemuksemme mukaan päivähoitossa työskentelee ammattilaisia, jotka eivät tarkalleen tiedä, mitä avoin varhaiskasvatus on. Käsittelemme opinnäytetyössämme myös ammattilaisten näkökulmaa laatimalla pienimuotoisen kyselyn kemiläisen päiväkodin henkilökunnalle.

Käsitteenä avoin varhaiskasvatus on vielä vieras useille. On monia lapsiperheitä, jotka eivät ole kuulleet avoimesta varhaiskasvatuspalvelusta. Siksi useat perheet eivät osaa hyödyntää kyseisiä palveluita. Toisaalta avointen paikkojen vähyys vaikuttaa siihen, että kaikki halukkaat eivät välttämättä pääse osallistumaan niihin, mikä on harmillista.

2 VARHAISKASVATUKSESTA

Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa. Sen tavoitteina on tarjota lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa, tehden yhteistyötä vanhempien kanssa. Varhaiskasvatuksen yksi muoto on avoin varhaiskasvatus, jonka tulee olla myös suunnitelmallista ja tavoitteellista.

2.1 Varhaiskasvatus on suunnitelmallista ja tavoitteellista

Jokaisella lapsella on oikeus kunnan järjestämään päivähoitopaikkaan. Hoito pitää järjestää joko päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. (Puroila, Estola & Syrjälä 2013, 57.) Monipuoliset palvelut mahdollistavat varhaiskasvatuksen myös niille perheille, joiden lapset eivät ole päivähoitossa. Tällaisia palveluita ovat esimerkiksi avoimet varhaiskasvatuspalvelut. Päivähoidon tulee turvata jatkuvat ja lämpimät ihmissuhteet ja suotuisa kasvuympäristö. Sen tulee edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä. Päivähoidon tulee tukea esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. (Järvinen & Laine & Hellman-Suominen 2009, 89–90,97.)

Sisällölliset orientaatiot ohjaavat varhaiskasvatusta. Varhaiskasvatuksen sisällöllisiä orientaatioita ovat matemaattinen, luonnontieteellinen, historiallis-yhteiskunnallinen, esteettinen, eettinen ja uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio. Matemaattiseen orientaatioon kuuluu esimerkiksi numeroiden tunnistaminen sekä pienien lukumäärien käsittely. Luonnontieteellinen orientaatio sisältää muun muassa retkiä luontoon ja kierrättämisen harjoittelua. Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio sisältää esimerkiksi lapsen kotiseudun historian tutkimista. Esteettinen orientaatio pitää sisällään vierailuja erilaisiin taidenäyttelyihin. Siisti ja viihtyisä päiväkotitilä tukee estetiikkaa. Eettinen orientaatio opettaa moraalista ja empatiakykyä lapselle. Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio luo turvallisuuden tunnetta ja antaa kokemuksen hiljentyä. Vanhempien vakaus on otettava huomioon toimintaa suunniteltaessa. Päiväkodeissa vietetään kirkollisia pyhiä sopivalla tavalla. (Järvinen ym. 2009, 132–135.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi jokaisella kunnalla tai kaupungilla on oltava varhaiskasvatussuunnitelma. Myös yksittäisellä päiväkodilla on oltava oma varhaiskasvatussuunnitelma, joka perustuu kaupungin ja valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman linjauksiin. Avoimen varhaiskasvatuksen järjestäminen vaatii myös varhaiskasvatussuunnitelman tekemisen. Tämä suunnitelma laaditaan yhdessä koko henkilökunnan kanssa. Se sisältää päiväkodin historiaa, arvot ja toiminta-ajatuksen. Näiden lisäksi se sisältää kuvauksen päiväkodin arjesta päivärytmeineen, kasvatus- ja yhteistyökumppanit, päiväkodin kasvatus-, lapsi- ja oppimiskäsityksen. Jos päiväkotipainottaa tiettyä sisällöllistä orientaatiota, se mainitaan suunnitelmassa. Suomessa on olemassa esimerkiksi liikunta- ja luontopainotteisia päiväkoteja. (Järvinen ym. 2009, 126.)

Päiväkotikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman lisäksi jokaiselle lapselle tehdään oma varhaiskasvatussuunnitelma. Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma toimii varhaiskasvatustyön perustana. Suunnitelman toteutumista arvioidaan ainakin kerran vuodessa. Vanhemmat ovat tärkeässä roolissa lapsensa varhaiskasvatussuunnitelman laatimisessa. Varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä sekä vanhemmat että päiväkodin työntekijä kertovat omat havaintonsa lapsesta. Henkilökohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman avulla ammattilaiset pystyvät vastaamaan lapsen yksilöllisiin tarpeisiin. Varhaiskasvatussuunnitelma sisältää tietoja siitä, miten jatkossa toimitaan. Esimerkiksi jos lapsi ei puhu selvästi, puheterapian lisäksi hänen kanssaan voidaan loruilla ja lukea kirjoja. Tämä edistää kielellistä kehitystä. Suunnitelmaa tulee päivittää tarpeen vaatiessa. (Järvinen ym. 2009, 125–126.)

2.2 Avoimen varhaiskasvatuksen määrittely

Jokaisen kunnan pitäisi tarjota vaihtoehtoisena palveluna subjektiiviselle päivähoidolle avointa varhaiskasvatustoimintaa. Kunta saa itse päättää millaista avointa varhaiskasvatustoimintaa järjestetään ja millä laajuudella. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen sääntelyä pohtinut työryhmä määrittelee avoimen varhaiskasvatuksen kerhotoiminnaksi, leikkitoiminnaksi tai varhaiskasvatuksen kerhotoiminnaksi. Työryhmä ei ota kantaa siihen, millä nimellä avointa varhaiskasvatustoimintaa tulisi kutsua lainsäädännössä. (Kiiskinen & Huovinen 2011, 13.) Avoimen varhaiskasvatuksen palveluiden tulisi olla

kohtuuhintaisia ja palveluiden tulisi olla mahdollisia kaikille lapsiperheille tuloista riippumatta (Alila 2012).

Työryhmän mukaan avointen varhaiskasvatuspalveluiden toiminta tulisi erikseen määrittellä. Ryhmä määrittelee kerhotoiminnan sellaiseksi, missä lapsi on enintään kolme tuntia päivässä ja enintään 15 tuntia viikossa eikä kerhossa tarjota aterioita. Erityistä ryhmäkokoja tai lasten ja henkilöstön välistä suhdelukua ei ryhmän mukaan ole tarkoituksenmukaista asettaa, mutta mitoituksen on oltava riittävä. Ryhmä ei määrittele, mikä on riittävä henkilöstömitoitus, se määräytyy tilanteen mukaan. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen sääntelyä pohtinut työryhmä esittää kerho-ohjaajan kelpoisuusvaatimukseksi soveltuvan toisen asteen koulutuksen ja myöhemmin lastentarhanopettajan kelpoisuuden. Jos ohjaaja on toisen asteen koulutuksen käynyt, hänen on saatava tukea ja ohjausta lastentarhanopettajalta toiminnan järjestämiseen. (Kiiskinen & Huovinen 2011, 13–14.)

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun lehtorin ja Muksupiirin kehittäjän Sari Leppälän mukaan avoimen varhaiskasvatuksen määritelmää tulisi selkeyttää. Määritelmässä olisi tultava ilmi, mitä avoimeen varhaiskasvatukseen kuuluu, minkälaista toimintaa se on, mitä se edellyttää ja sisältää. Lisäksi Leppälän mukaan kuntien tulisi huomata avointen varhaiskasvatuspalveluiden tärkeys. Kunnalle tulisi halvemmaksi se, jos kotona olevien vanhempien lapset kävisivät avoimessa päiväkodissa. Päivähoidossa vapautuisi silloin paikkoja niille, jotka todella tarvitsevat hoitopaikkaa vanhemman työn tai opiskelun vuoksi. Avoimien palveluiden täysipainoinen hyödyntäminen edellyttää, että paikkoja olisi enemmän ja perheillä olisi mahdollisuus myös jättää lapsensa pariaksi tunniksi kerrallaan hoitoon. (Leppälä 27.5.2013, haastattelu.)

Avoimen varhaiskasvatustoiminnan työntekijän tehtävänä on suunnitella lapsilähtöistä toimintaa, jossa näkyvät sisällölliset orientaatiot. Orientaatioiden tarkoituksena ei ole oppiaineiden sisältöjen opiskelu, vaan luoda valmiuksia, joiden avulla lapsi pystyy ymmärtämään maailman monimuotoisia ilmiöitä. Orientaatioiden käyttö riippuu siitä, millainen lapsiryhmä on kyseessä. Olennaista on lasten ikä ja kehitystaso sekä paikka, missä varhaiskasvatusta toteutetaan. Avoimessa varhaiskasvatuksessa orientaatiot näyttäytyvät eri tavoin, koska lapsiryhmät vaihtelevat ja ryhmässä on eri-ikäisiä lapsia. Toiminta ei voi olla pitkäjänteistä, koska perheet käyttävät avoimia palveluja kukin mahdollisuuksien mukaan. Eri orientaatioiden sisällöt on liitettävä aina lapsen lähiympäristöön ja

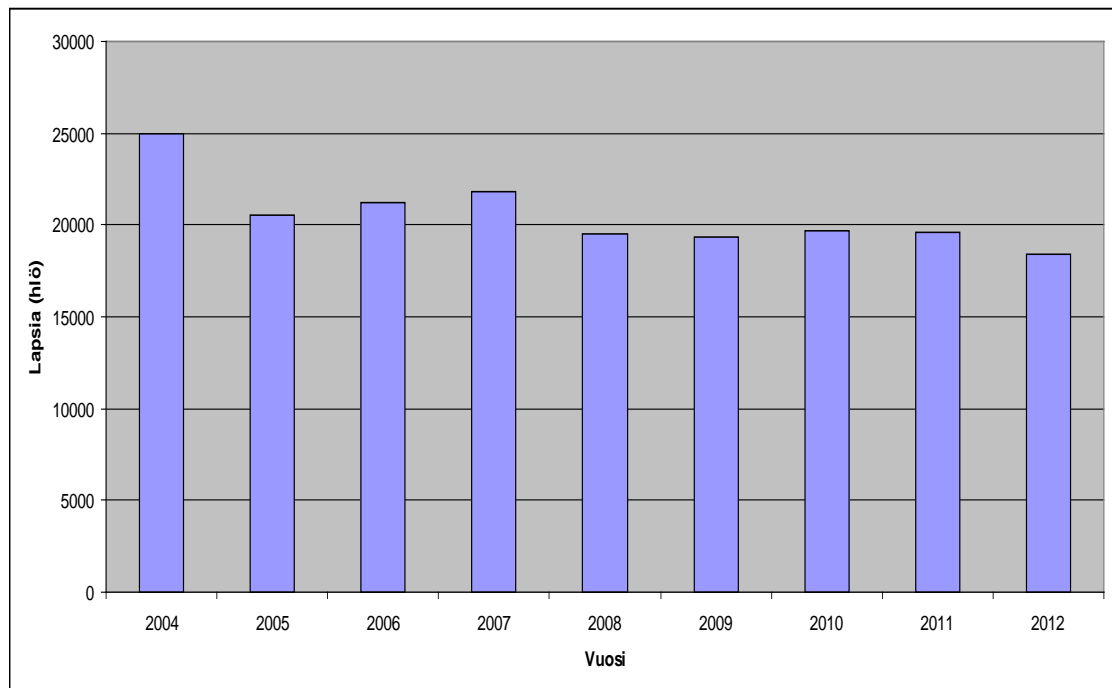
arjen konkreettisiin tilanteisiin, jotta oppiminen olisi helpompaa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 26–27.)

Myös ympäristö tulee rakentaa vastaamaan lasten tarpeita. Toimintaympäristö on luotava sellaiseksi, että se innostaa lasta leikkimään, tutkimaan, liikkumaan ja ilmaisemaan itseään. Lapset voivat osallistua tilan muokkaamiseen, esimerkiksi askarteluilla, jotka voidaan ripustaa seinälle. Tilojen lisäksi myös ilmapiirin tulee olla myönteinen. Avoimessa varhaiskasvatustoiminnassakin on tärkeää silloin tällöin toimia pienryhmissä, jotta lapset saavat helpommin yksilöllistä ohjausta ja huomiota. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 18.)

2.3 Avoimen varhaiskasvatuksen suosio Suomessa ja Kemissä

Alla olevassa taulukossa näkyy vuosina 2004–2012 leikkitoiminnan piirissä keskimäärin toimintapäivänä olleet lapset kunnan kustantamissa palveluissa. Olemme tehneet SOTKANetin tilastosta pylväsdiagrammin. SOTKANetin tilasto on peräisin Tilastokeskukselta (Tilastokeskus, hakupäivä 16.9.2013).

Tilasto 1. leikkitoiminnan piirissä keskimäärin toimintapäivänä olleet lapset kunnan kustantamissa palveluissa

Tilastossa puhutaan leikkitoiminnasta, mikä pitää sisällään avoimen varhaiskasvatuksen. Leikkitoiminta tarkoittaa myös leikkikenttä-, kerho- ja puistotoimintaa. Siihen kuuluvat myös leikkikoulut sekä leikki- ja toimintavälinevuokraamot. Leikkitoiminnasta ei peritä hoitopäivämaksua. Toimintapäiviä ovat ne päivät, jolloin toimintayksikkö on ollut avoinna ja tilaston luvut kertovat vain yhden päivän tilanteen jokaisena vuotena. (Tilastokeskus, hakupäivä 16.9.2013.)

Kunnan kustantama leikkitoiminta käsittää ne palvelut, jotka kunta on kustantanut asukkailleen. Näissä palveluissa on omasta tuotannosta vähennetty myynnit ja lisätty ostot. Tilastosta ei selviä, paljonko pelkästään avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa on käynyt asiakkaita. (Tilastokeskus, hakupäivä 16.9.2013.)

Koska tilasto kuvaa vain yhden päivän tilannetta, ei voida sanoa tarkalleen, kuinka paljon kävijöitä on jokaisena päivänä. Tilasto kuvaa sitä, paljonko lapsia on keskimäärin toimintapäivinä. Tilastosta voi kuitenkin päätellä, kuinka paljon perheitä suunnilleen käy leikkitoiminnassa päivittäin. Kävijämäärä on ollut melkein joka vuosi noin 20 000, mikä on mielestämme paljon. Luku voisi olla vielä suurempi, jos paikkoja olisi enemmän tarjolla. Myös yleisesti avointen varhaiskasvatuspaikkojen mainostaminen ja markkinointi perheille voisi lisätä entisestään niiden suosiota. Diagrammista ei voi päätellä, missä päin Suomea leikkitoimintaa hyödynnetään eniten, mutta me oletamme, että Etelä-Suomessa paikkoja on enemmän. Mielestämme kotona päivät viettävällä lapsella tulee olla myös mahdollisuuksia leikkiä vertaisryhmän kanssa ja osallistua ohjattuihin tuokioihin kodin ulkopuolella.

Laadimme pienimuotoisen kyselyn kemiläisen päiväkodin työntekijöille, haastattelukysymykset ovat liitteenä (Liite 1). Tavoitteenamme oli saada tietoa siitä, mitä päiväkodin henkilökunta tietää avoimesta varhaiskasvatuksesta ja mitä mieltä he ovat sen toteuttamisesta Kemissä. Päiväkodin henkilökunnalle laadittu saatekirje aiheeseen on myös liitteenä (liite 2). Valitsimme kemiläisen päiväkodin, koska koko opinnäytetyömme keskittyy Kemin avoimeen varhaiskasvatustoimintaan. Mielestämme Kemissä kävijämäärä voisi olla suurempi, etenkin avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa. Kemin järjestämät avoimet toiminnot rajoittuvat sosionomiopiskelijoiden järjestämään Muksupiiriin.

Kyselyymme vastasi kuusi työntekijää. Työntekijöiden mielestä kaikilla lapsilla tulisi olla mahdollisuus osallistua avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin. Se toisi kotona olevien perheiden arkeen vaihtelua. Kaikkien päiväkodin työntekijöiden mielestä Kemissä avoimia varhaiskasvatuspalveluita tulisi kehittää. Olemme kuulleet, että Kemissä avoimia varhaiskasvatuspalveluita ollaan kehittämässä parhaillaan. Avointa päiväkotitoimintaa olisi tarkoitus järjestää Kemissä jo vuonna 2014. Yhden vastaajan mukaan Kemissä täytyisi saada perhekeskus toimimaan edes ” pienellä sapluunalla”, josta sitten voi kehittää toimintaa eteenpäin.

Työntekijöiden mielestä avoin varhaiskasvatus on perhettä tukevaa toimintaa niille, jotka eivät ole kunnallisessa päivähoidossa. Avoin päiväkotitoiminta on muiden lasten ja lapsiperheiden kohtaamispaikka. Se sisältää lapsille ja vanhemmille yhteistä toimintaa ja toisi-
naan erikseen. Kahden vastanneen mukaan avoimessa varhaiskasvatuksessa tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä yhdessä vanhemman kanssa. Se on virikkeellistä toimintaa lapsille ja vanhemmat saavat vuorostaan keskustella toistensa kanssa.

Työntekijöiden mielestä perheillä tulee olla mahdollisuus valita, milloin he kävisivät avoimessa päiväkodissa. Yhden työntekijän mielestä avoin päiväkotitoiminta voisi olla sellainen, että sinne saisi myös joinakin päivinä, esimerkiksi kerran viikossa jättää lapset muutamaksi tunniksi leikkimään ilman vanhempia. Yksi kyselyyn vastannut oli sitä mieltä, että avoin päiväkotitoiminta voisi olla myös päiväkodin yhteydessä. Toisen vastanneen mielestä avoimia palveluita tulisi mainostaa, jotta lapsiperheet tulisivat tietoisiksi asiasta. Avoin varhaiskasvatus saattaa käsitteenä olla vieras lapsiperheille. Yhden työntekijän mielestä avoin varhaiskasvatustoiminta on hyvä vaihtoehto kunnalliselle, maksulliselle, päivähoidolle. Avointa toimintaa tulisi tarjota varsinkin perheille, jotka eivät heti tarvittaessa saa päivähoitopaikkaa eikä vanhemmilla ole työ- tai opiskelupaikan vuoksi välitöntä tarvetta paikalle.

3 AVOIMESTA VARHAISKASVATUKSESTA

Tavallisessa päiväkodissa lapsi saa vuorovaikutussuhteita ja monipuolista lapsilähtöistä toimintaa automaattisesti. Lapsen, joka ei käy päivähoidossa on myös saatava osakseen erilaisia vuorovaikutussuhteita, ohjattua ja vapaata leikkiä sekä lapsilähtöistä toimintaa. Näitä lapsi saa avoimista palveluista, kuten Muksupiiristä. Kotona oleva vanhempi tarvitsee myös tukea kasvatustehtävässään. Avoimessa palvelussa vanhemman on mahdollisuus saada vertaistukea ja tehdä kasvatuskumppanuusyhteistyötä ammattilaisten kanssa. Olemme valinneet ne avoimen varhaiskasvatuksen pääkohdat tarkasteltaviksi, joita itse pidämme tärkeinä toiminnan toteuttamisessa.

3.1 Mitä on vuorovaikutus avoimessa varhaiskasvatuksessa?

Varhaiskasvatuksessa vuorovaikutusta tapahtuu usean eri osapuolen välillä. Vuorovaikutusta on lasten keskinäinen vuorovaikutus, lasten ja kasvattajien välinen vuorovaikutus, kasvattajien keskinäinen vuorovaikutus, lasten ja vanhempien välinen vuorovaikutus sekä kasvattajien ja vanhempien välinen vuorovaikutus. Kokemuksemme mukaan avoimessa varhaiskasvatuksessa korostuu kasvattajien ja vanhempien välinen vuorovaikutus sekä lisäksi vanhempien ja lasten vuorovaikutus ja vanhempien välinen vuorovaikutus. Lasten välinen vuorovaikutus on yleensä leikin kautta tapahtuvaa vuorovaikutusta. Vanhempien välinen vuorovaikutus on avoimessa varhaiskasvatuksessa usein vertaistukea.

Vuorovaikutusta tapahtuu vähintään kahden ihmisen välillä. Se on vastavuoroista toimintaa, jossa kummallakin on omat yhtä suuret osuutensa hoidettavanaan. Vastuu vuorovaikutuksesta on kuitenkin aina ammattilaisella (Kiesiläinen 2001, 256.) Kasvatuksellisen vuorovaikutuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 11). Lapsi kasvaa aktiiviseksi vuorovaikuttajaksi, kun hänen annetaan oppimisympäristössään tutkia vapaasti ja kasvattajat käyttäytyvät johdonmukaisesti ja ennustettavasti (Virolainen 2006, 142).

Varhainen vuorovaikutus vanhemman ja lapsen välillä on tärkeää lapsen psyykkisen kehityksen kannalta. Varhaisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvat tunnekokemukset ohjaavat aivojen toiminnallista kehitystä ja rakentavat pohjan tulevalle kehitykselle. Varhaisen vuorovaikutuksen onnistuessa lapsi alkaa tunnistaa omia tunnetilojaan ja tarpeitaan. (Kauppinen-Karlsson & Lindholm 2009, 103–104.) Tällöin lapsi kokee olevansa tärkeä, rakastettava ja että muut ihmiset ovat luotettavia ja huolehtivat hänestä. Nämä kokemukset ovat merkittäviä terveen itsetunnon kehittymiseksi. Vuorovaikutuksen toimituksessa vanhempi nauttii suhteestaan lapseen ja on läsnä myös emotionaalisesti. Varhaiskasvatuksen ammattilaisen on syytä tukea ja vahvistaa vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta esimerkiksi myönteisellä palautteella. (Järvinen, Lankinen, Taajamo, Veistilä & Virolainen 2007, 109–112.)

Vaikka kotona päivät viettävä lapsi saisi aikuisten myönteistä huomiota tarpeeksi, hän tarvitsee myös mahdollisuuden tutustua ikäistensä seuraan. Lapsen kokemukset ikäistensä hyväksynnästä laajentavat kiinnostusta sekä leikkiin että tutkimaan ympäristöä. Vertaisryhmässä lapsi voi samaistua ryhmän muihin lapsiin. (Suhonen 2011, 96.) Vertaissuhteiden avulla lapsi oppii yhteistoiminnan sääntöjä, kuten kuuntelemaan muita ja toimimaan tasavertaisesti ryhmässä (Karling, Ojanen, Sive´n, Vihunen & Vile´n 2009,167).

Lapsi tarvitsee myönteisiä kokemuksia vertaisryhmässään ja hänen tulee tuntee kuuluvansa ryhmään. Tällaisten kokemusten myötä lapsi voi kehittää itsetuntemustaan ja mallia toimia eri tilanteissa, oppia muiden lasten kautta. (Suhonen 2011, 96.) Aina vuorovaikutustilanteet eivät suju hyvin, ristiriitoja ja vaikeita kohtaamisen hetkiä syntyy kaikilla ihmisillä joskus. Epäonnistuneet vuorovaikutustilanteet eivät kuitenkaan saisi lanstaa lasta. (Karling ym. 2009,194.)

Lapsella on luontainen tarve hakeutua toisten lasten seuraan, mutta pienellä lapsella ei ole vielä riittäviä taitoja yhdessä toimimiseen ilman aikuisen opastusta. Sen vuoksi vuorovaikutus on lapselle aina palkitsevaa, mutta myös kuluttavaa. Aikuisen tehtävänä on näyttää mallia ja tukea lasta toimimaan muiden lasten kanssa oikein. (Mikkola & Nivalainen 2009, 19.) Paras tapa lapselle on näyttää konkreettisesti, miten sosiaalisissa tilanteissa toimitaan, sanallinen opastus ei pienellä lapsella tuota tulosta. Aikuisen tehtävänä on myös huomioida esimerkiksi vilkkaat, vetäytyvät ja impulsiiviset lapset, jotka saat-

tavat tarvita paljon aikuisen tukea sosiaalisissa tilanteissa. Toisten lasten keskuudessa väärinymmärretty lapsi voidaan jättää leikkien ulkopuolelle, jos lapsella ei ole taitoja toimia oikein. (Karling ym. 2009,167.)

3.2 Leikin voima avoimessa varhaiskasvatuksessa

Lapsen maailma täyttyy leikistä, jossa kokemukset ja ilon hetket jaetaan yhdessä toisten lasten kanssa. Leikki on lasten välistä vuorovaikutusta, jota aikuisen on vaikeaa tai jopa mahdotonta ymmärtää. (Kyrönlampi 2011, 35.) Usein aikuiset mieltävät lasten leikin hauskanpidoksi. Leikin sanotaan vievän aikaa oppimiselta ja muulta kehittävältä toiminnalta. (Hakkarainen 2008, 100.) Leikkiessään lasten välinen kommunikointi on tasavertaista. (Kyrönlampi 2011, 28). Leikkiessä lapsen ajantaju häviää ja lapsi on kuin toisessa maailmassa. Tätä kutsutaan niin sanotuksi flow-ilmiöksi. (Mikkola & Nivalainen 2009, 31.) Lapset oppivat leikin kautta ja leikki on sosiaalista toimintaa, jonka kulua määrittävät leikkikaverit (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 21).

Lapset sisällyttävät leikkiinsä kokemuksiaan ja asioita, joita he ovat kuulleet ja nähneet (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 21). Vaikka lapset nauttivat toistensa seurasta, he kaipaavat silti leikkejä yhdessä aikuisen kanssa. Aikuinen on tuki ja turva jos leikki on pelottava tai lasten välille syntyy ristiriitoja, joita he eivät pysty itse selvittämään. (Kyrönlampi 2011, 29.) Kun aikuinen ohjaa lasten leikkiä, on hänen eläydyttävä lapsen tunnetiloihin ja asetettava fyysisesti lapsen tasolle. Aikuisen rooli on nimetä ja näyttää mallia esineiden käyttötarkoituksista, jotta lapsi oppii esimerkin avulla leikkimään itsenäisemmin. (Suhonen 2011, 98). Kun aikuinen osallistuu leikkiin, se kannustaa lapsia leikkimään pitkäjänteisemmin samaa leikkiä (Mikkola & Nivalainen 2009, 54). Usein onnistunut leikki vaatii kasvattajan suoraa tai epäsuoraa ohjausta. Suora ohjaus on sitä, että kasvattaja osallistuu itse leikkiin, kun taas epäsuora tarkoittaa ulkopuolista havainnoimista ja leikin rikastuttamista esimerkiksi mielikuvilla ja välineillä. Leikin tukeminen riippuu lasten iästä, leikkitaidoista ja siitä, millainen leikki on kyseessä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 21.)

Leikin arvostaminen on lapsen arvostamista. Varhaiskasvatuksen ammattilaisten tehtävänä on tuoda esille leikin merkityksellisyyttä, koska usein leikki ja leikkiminen eivät saa ansaitsemaansa arvoa. Leikki opettaa arvoja, moraalialia ja tunteiden hallintaa. Var-

haiskasvattajan tehtäviin kuuluu ohjata lasta taitavaksi leikkijäksi. Lapsi, joka on taitava leikkijä, erottaa leikin todellisuudesta ja toimii yhteisymmärryksessä toisten kanssa neuvotellen ja huomioiden toisten tarpeet. Taitava leikkijä ymmärtää myös yhteisiä sääntöjä, jotka ohjaavat leikin kulkua. (Järvinen ym. 2009, 66–67.) Samanlainen leikki ei sovi kaikille lapsille, sillä lasten leikkityylit ovat yksilöllisiä ja erilaiset lapset leikkivät eri tavalla keskenään (Virolainen 2006, 156).

Leikillä on huomattava merkitys lapsen kokonaiskehityksessä. (Jakkula 2005, 27). Leikki kehittyy ja muuttuu lapsen kasvaessa, mutta ei kuitenkaan itsestään vaan yhdessä toisten ihmisten kanssa (Karvonen & Lehtinen 2009, 46). Vauvaiässä tärkeintä on aikuisen ihmisen huomio ja tämä saavutetaan perustoimintojen lisäksi esimerkiksi pienissä kontaktileikeissä. Näihin kontaktileikkeihin sisältyy yhteiset odotukset, katseiden vaihdot, vuorottelu ja jäljittely. (Jakkula 2005, 27.)

2-3-vuotiaat leikkivät rinnakkain vähitellen kohti tulevia roolileikkejä (Mannerheimin lastensuojeluliitto, hakupäivä 10.3.2013). Lapsen ollessa parivuotias, hän alkaa jäljitellä aikuisten lisäksi myös toisia lapsia. Jäljittelyn kautta lapset rakentavat yhteisöllisyyttä, jonka avulla he luovat pohjan tuleville kuvitteluleikeille. (Jakkula 2008, 38.) Koulua edeltävinä vuosina lasten leikin muoto on yleensä roolileikki. Roolileikissä lapsi siirtyy kuvitteelliseen tilanteeseen, jossa hän voi toimia itsenäisesti, esimerkiksi ohjata veturia tai tehdä leikkauksia potilaille. Keskeistä on lapsen kuvittelu, joka syntyy lapsen omista ponnisteluista. Se on leikin lahja. Kuvittelemine ja asettumine toiseen asemaan tuovat lapselle elämässä tarvittavaa empatiakykyä. Leikissä lapset harjoittelevat oman toimintansa hallintaa ja säätelyä. (Helenius & Korhonen 2005, 28–29.) Lapsen leikin kautta aikuinen voi havainnoida lapsen kehitystä. Leikkiä havainnoimalla kasvattaja saa tietoa lapsen tuen tarpeista, esimerkiksi siitä, miten lapsi selviää ristiriitatilanteissa. (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 60–61.)

3.3 Kasvatuskumppanuus on lapsen parhaaksi

Kasvatuskumppanuus on varhaiskasvatuksen työntekijöiden ja vanhempien välistä vastavuoroista vuorovaikutusta ja yhteistyötä. Kasvatuskumppanuuden periaatteet ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogisuus. Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja ammattilaisten jaettu kasvatustehtävä, jonka tavoitteena on hyvinvoiva lapsi. Tällöin molemmat osapuolet tietoisesti sitoutuvat toimimaan yhteistyössä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaamiseksi. Kasvatuskumppanuus on lapsen edun ja yksilöllisten tarpeiden toteuttamista sekä tiedon ja tuen jakamista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 11–19.)

Kasvatuskumppanuus on yksi laadukkaan varhaiskasvatuksen edellytyksistä. Se tulee nähdä keinona tehdä laadukasta varhaiskasvatustyötä. Laadukkaan kasvatuskumppanuuden ylläpitämisen vastuu on varhaiskasvatuksen ammattilaisilla. (Järvinen ym. 2009, 118.) Kasvatuskumppanuus alkaa tutustumisesta, esimerkiksi silloin kun lapsi aloittaa päivähoiton. Vanhempien tulee saada tietää lastensa touhuista päivittäin. Lapsi voi olla päivähoitossa jopa kymmenen tuntia päivässä eli suurimman osan hereillä olo ajastaan. Erityisesti alle kolmivuotiaiden lasten vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeää koko perheen kannalta. Kun lapsi on vanhempiensa ensimmäinen, yhteistyön on oltava kiireetöntä ja luottamus on rakennettava tiiviiksi. (Siren-Tiusanen & Tiusanen 2001, 66.)

Kasvattajan on omalla innollaan ja kiinnostuksellaan rohkaistava vanhempia kertomaan myös, miten lapsen kanssa sujuu kotona ja heidän tulee yhdessä pohtia lapseen liittyviä asioita. Vaikeammista asioista on helpompi puhua, kun luottamus on ansaittu molemmin puolin. On muistettava kertoa myös hyvät asiat vanhemmille. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43–45.) Perheissä voi yhteistyön aikana tapahtua suuria vaikeita asioita, kuten avioero. Tällöin kasvatuskumppanuuden vaaliminen vaatii erityishuomiota, jotta lasta pystytään huomioimaan herkemmin sekä antamaan hänelle monipuolisempaa tukea ja apua. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45–47.)

Niissä tilanteissa, joissa lapsella on jokin erityisen tuen tarve, on kasvatuskumppanuus suuressa roolissa. Erityistä tukea lapsi voi tarvita esimerkiksi silloin, jos puheen kehityksessä on ongelmia tai jos lapsi käyttää jotain apuvälinettä hoidossa. Työntekijän on toimittava niin, että hänen ja vanhemman välinen vuorovaikutus vahvistaa heidän keskinäistä luottamusta. Vanhempien on oltava varmoja siitä, että työntekijällä on tahtoa ja kykyä auttaa lasta ja hänen perhettään. Työntekijä voi näyttää tahtonsa ja kykynsä olemalla perheen tukena esimerkiksi erilaisten yhteistyötahojen kartoittamisessa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 47.)

Jotta varhaiskasvattaja osaa tukea lapsen kehitystä tarkoituksenmukaisesti, hänen on tunnettava lapsen perhe (Jakkula 2008, 42). Varhaiskasvattajan tulee olla sitoutunut ja hänellä tulee olla herkkyyttä ja kykyä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Kasvattajan vastuulla on myös hyvän ja turvallisen ilmapiirin luominen, jossa lapset voivat kokea osallisuutta ja yhteenkuuluvuutta. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 16.) Hujalan, Puroilan, Parrila-Haapakosken ja Nivalan (1998, 5) mukaan modernin varhaiskasvatuksen tunnusmerkki on varhaiskasvatuksen ja lasten vanhempien välinen yhteistyö, jolloin vanhemmat pääsevät tekemään päivähoitokasvatuksen arkipäivää koskevia päätöksiä.

3.4 Vertaistuki on avoimen varhaiskasvatuksen ylpeys

Vertaistuki tarkoittaa samanlaisia asioita kokeneiden ihmisten tunteiden ja kokemusten vaihtoa. Ihmiset kokevat voimaantumisen tunteen, kun he pääsevät jakamaan asioita samanlaisessa elämäntilanteessa olevien ihmisten kanssa. Vertaistuen avulla ihminen voi löytää omia voimavaroja elämäänsä, joiden avulla arki sujuu helpommin. Vertaistukea on mahdollista löytää esimerkiksi avoimista kohtaamispaikoista, toiminnallisista ryhmistä tai kahdenkeskisistä tapaamisista. (Huuskonen 2010, 18.)

Pieni lapsi ei osaa ottaa huomioon vanhempiansa jaksamista. Siksi vanhemmat tarvitsevat tukea. Vaikka vanhemmista on toisilleen tukea, kummankin on hyvä saada vertaistukea myös muilta samassa tilanteessa olevilta ihmisiltä. (Schulman 2003, 75.) Sosiaalinen tuki on koko perheen voimavara. Sosiaalinen tuki syntyy niistä voimista ja resursseista, joita ihminen saa vuorovaikutuksessa toisiin ihmisiin. Kaikilla vanhemmilla

ei ole apunaan ja tietolähteenään omia vanhempiaan tai muutakaan sosiaalista verkostoa. Tällöin vertaistukea tarjoavista paikoista on korvaamaton apu. (Kinnunen 2007, 37–40.) Avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa toimintaa ohjaavat myös ammattilaiset, jotka ovat paikalla perheitä varten. Kuten lapsikin kasvaa ihmiseksi yhteydessä muihin ihmisiin, niin vanhemmat tarvitsevat tukea ja sosiaalista vuorovaikutusta vanhempana olemiseen (Kivijärvi 2003, 258).

Vertaisryhmät ovat tärkeitä myös lapsille. Vertaisryhmä tarkoittaa lapselle suunnilleen saman ikäisten lasten joukkoa, ystäviä kotiympäristöstä, päiväkodista, harrastuksista tai muista säännöllisistä ryhmäkokouksista. Yhteenkuuluvuuden tunne ja emotionaalinen turvallisuus syntyy ystävyysuhteiden kautta. Erilaisissa vertaisryhmissä lapset opettelevat ymmärtämään toisiaan ja toimimaan ryhmässä. Vertaisryhmissä opetellaan tunne- ja sosiaalielämän taitoja myönteisten kokemusten kautta. Myönteiset kokemukset ovat tärkeitä lapsen itsetunnon kehitykselle. Lapselle on tärkeää, että leikit ystävien kanssa ovat mukavia ja heille on luotu mahdollisuus yhteiseen toimintaan. (Järvinen ym. 2009, 161–162.)

3.5 Lapsilähtöisyys on toiminnan lähtökohta

Lapsilähtöinen toiminta on sitä, että lasta kohdellaan yksilönä ja vertaisryhmätoiminta nähdään lapsen tärkeänä kasvuprosessin käynnistäjänä (Hujala ym. 1998, 5). Lapsilähtöinen toiminta on varhaiskasvatustyön perusta. Lapsilähtöisyys on lapsen kokemuksiin, kulttuuriin ja toimintaan pohjaavaa oppimis- ja opettamisprosessia. Kun kasvattaja toimii lapsilähtöisesti, häneltä vaaditaan herkkyyttä kohdata lapsen yksilölliset tarpeet. Lapsen tarpeet ja kiinnostuksen kohteet ovat varhaiskasvatuksen lähtökohtia. (Järvinen ym. 2009, 34–35.)

Lapsilähtöisessä toiminnassa kasvattajien on oltava johdonmukaisia omassa kasvatustehtävässään ja perusteltava päätöksensä lapselle hänen kehitystasonsa mukaisesti. Kasvattajan tulee myös olla kiinnostunut lapsen vapaa-ajasta, ystävistä ja sieltä saaduista vaikutteista. Lapsilähtöinen toiminta ja kasvatusta ovat merkittävä voimavara lapsen elämässä. (Järvinen ym. 2009, 36.) Kallialan (2012, 54) mukaan päiväkodin työntekijöiden on oltava fyysisesti ja henkisesti sataprosenttisesti mukana lasten kanssa toimies-

saan. Jo pieni lapsi aistii tilanteen tunnelman. Turvallisen ja rohkaisevan aikuisen kanssa lapsi kykenee ottamaan käyttöön kaikki voimavaransa. Jos aikuinen on ilmeeton, etäinen ja suorittaa hoitotoimenpiteet mekaanisesti, lapsi ei halua ottaa kontaktia häneen. Lasta ylhäältä päin katsova ja näin suurelta näyttävä aikuinen ei vahvista positiivista vuorovaikutusta lapseen. (Kalliala 2012, 54.)

Kun kasvatusta on lapsilähtöistä, leikki on silloin luontaisin toimintamuoto lapsen omaehtoisessa oppimisessa (Hujala ym. 2007, 60). Kun lapsi toimii itselleen luontaisella tavalla, se edistää lapsen hyvinvointia, osallistumismahdollisuuksia ja vahvistaa käsitystä itsestään. Lapsen toimiessa haluamallaan tavalla, hän pystyy ilmaisemaan tunteitaan ja ajatuksiaan. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 20.) Lapsikeskeisessä kasvatuksessa kunnioitetaan lapsen luonnollista kehitystä ja luovuutta. Lasten yhteistä toimintaa tulisi pitää oppimisen perustana. Uusien asioiden opettamisessa täytyy muistaa, että niillä täytyy olla kosketuspintaa lapsen todellisuuteen. (Kuokkanen 2006, 27).

Anja-Riitta Lehtinen (2009, 111–112) kutsuu lapsilähtöistä toimintaa lasten toimijuudeksi. Toimijuus tarkoittaa sitä, että lapsi ei ole toiminnan objekti vaan subjekti. Lapsen on tärkeää saada osallistua yhteisen toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Mitä vanhemmasta lapsesta on kyse, sitä enemmän hänellä tulisi olla mahdollisuus vaikuttaa omiin tekemisiinsä. (Lehtinen 2009, 111- 112.) Vaikka lasten kanssa työskentelevän ihmisen tulee olla koulutautunut, tarvitaan muutakin osaamista. Lapset arvostavat aikuista, joka osaa leikkiä heidän kanssaan. Päiväkodin työntekijän työkokemus ja ikä eivät suoraan ennusta, miten hän toimii lasten kanssa. (Kalliala 2012, 55.)

Lapsilähtöisyyteen kuuluu lapsen osallisuus. Osallisuuden muotoja ovat kielellinen, nonverbaalinen, fyysinen, sosiaalinen tai konkreettinen tekeminen. Osallisuus näkyy lasten aloitteellisuudessa, toimintatavoissa ja toimintaan sitoutumisessa. Toimintaan osallistuminen ei välttämättä tarkoita osallisuutta. Tällöin lapset saattavat olla fyysisesti mukana toiminnassa, mutta eivät voi vaikuttaa sen etenemiseen. Osallisuuden toteutuksessa lapsen näkemykset otetaan huomioon ja hän voi vaikuttaa toiminnan etenemiseen. Päiväkodissa toimintaa järjestetään kummallakin tavalla. Kaikki toiminta ei voi mennä lapsen mielen mukaan, eivätkä lapset jatkuvasti halua tai osaa vaikuttaa toiminnan kulkuun. (Lehtinen 2009, 104–105.)

4 MUKSUPIIRI

Muksupiiri on Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulun järjestämää avointa varhaiskasvatustoimintaa, jota järjestetään koulun tiloissa. Muksupiiri on aloittanut toimintansa tammikuussa 2011. Perheiden täytyy ilmoittaa itsensä syys- tai kevätkaudeksi Muksupiiriin, koska tilat ovat rajalliset. Toiminta on maksutonta perheille. Muksupiirin suunnittelevat ja ohjaavat opiskelijat. Toiminta järjestetään kahden eri kurssin puitteissa, joita ovat toiminnalliset sisältöalueet varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen pedagogiikka. Muksupiiriä ohjaavat opiskelijat vaihtuvat noin neljän viikon välein kaudesta riippuen. Muksupiiri on kerran viikossa.

Haastattelimme tätä osiota varten Sari Leppälää, joka on perustanut Muksupiirin. Haastattelukysymykset ovat liitteenä (Liite 3). Hän kertoo Muksupiirin idean syntyneen opiskelijoiden toiveesta. Toiveena oli saada paikka, johon lapset voisi tuoda siksi ajaksi, kun vanhemmat opiskelisivat. Toiminta oli suunnitelmissa toteuttaa opiskelijajohtoisesti. Leppälä laittoi kyselyn halukkaista osallistujista Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Halukkaita ilmoittautui kymmenen, joista kuitenkin vain pari perhettä oli toiminnan alkaessa tulossa. Koska määrä oli liian pieni, toiminta jäi suunnittelun tasolle. (Leppälä 27.5.2013, haastattelu.)

Leppälä osallistui Imatralla järjestettävään avoimen varhaiskasvatuksen seminaariin. Seminaarissa esiteltiin eri kuntien toimintamalleja toteuttaa avointa varhaiskasvatusta, joiden pohjalta Muksupiirin kehittäminen alkoi. Tämän jälkeen Muksupiiristä laitettiin ilmoitus lehteen ja halukkaita ilmoittautui 20 perhettä. Muksupiirin suosio on vaihdellut eri kausina. Keväällä 2013 Muksupiiri alkoi jäykästi, koska aktiivisia perheitä oli vähän ja uusia perheitä täytyi ottaa mukaan kesken kauden. Syksyllä 2012 halukkaita oli tuplamäärä siihen nähden, montako Muksupiiriin voitiin ottaa. Toiminnan alussa perheitä oli enemmän, koska tilat olivat isommat. Kun Muksupiiri siirtyi nykyiseen tilaan, perheiden määrää täytyi vähentää. Keskimäärin Muksupiirissä käy kymmenen perhettä kerrallaan. Useimmilla perheillä on kaksi lasta Muksupiirissä. (Leppälä 27.5.2013, haastattelu.)

Muksupiirille on varattu ammattikorkeakoulun tiloista yksi luokka ja käytössä on myös muita luokkia, esimerkiksi draamaluokka. Muksupiiri alkaa kello kymmenen, mutta perheet saattavat tulla paikalle jo puoli kymmeneltä. Toiminta alkaa aamupiirillä, jolloin ohjaajat kertaavat omat nimensä ja kertovat mitä on tiedossa. Aamupiirin aloittaa Paavo-norsu, joka on käsinukke, jota yksi opiskelijoista ohjaa. Paavo-norsu kyselee lasten kuulumiset ja kertoo myös omasta viikostaan. Paavosta on tullut suosittu lasten keskuudessa. Kuvassa Paavo on pukeutunut vappuasuun.

Kuva 1. Muksupiirin Paavo-norsu

Muksupiiri tarjoaa lapsille askartelua, liikuntaleikkejä, musiikkia ja vapaata leikkiä muiden lasten kanssa. Opiskelijat suunnittelevat eri-ikäisille sopivaa toimintaa, kuten vauvoille vauvajumppaa. Vanhemmat ovat lasten mukana toiminnassa, mutta heillä on myös mahdollisuus kahvitella yhdessä toisten vanhempien kanssa. Silloin opiskelijat ovat lasten kanssa. Vanhemmillekin on järjestetty esimerkiksi käsihoitoja ja keskustelutuokioita.

Jokaiselle Muksupiirin kerralle tehdään oma suunnitelma, jonka opettaja hyväksyy. Suunnitelmat laitetaan yhteiselle kurssipohjalle koulun Moodle -ympäristöön, jotta

kaikki näkevät mitä on jo tehty. Muksupiirissä pyritään tekemään mahdollisimman monipuolista ohjelmaa eri-ikäisille lapsille. Myös opiskelijat tarvitsevat monipuolista kokemusta lasten ohjaamisesta.

Muksupiirissä on paljon erilaisia välineitä, jotka mahdollistavat monipuolisen ohjelman järjestämisen. Välineitä on liikuntaan, askarteluun ja musiikkiin. Muksupiirissä on harjoiteltu leikkivarjon käyttöä, pidetty tempurataa ja satujumppaa. Askarteluvälineitä on paljon ja niitä on myös ostettu tarpeen mukaan lisää. Muksupiirissä on askarreltu muun muassa kruunut lapsille ja pidetty värimaalausta pilteillä. Myös vauvat pystyivät osallistumaan maalaamiseen, koska värit olivat syötäviä. Muksupiirissä on aikaa myös vapaalle leikille, jolloin opiskelijat leikkivät mukana ja samalla näyttävät mallia miten leikittää tietyillä leluilla.

Alla olevassa kuvassa on askartelutuokio meneillään. Tällä kerralla askarreltiin vapunaamarit lapsille. Muksupiirin askartelut ovat olleet suosittuja ja lapset ovat olleet niistä ylpeitä.

Kuva 2. Askartelutuokio

Seuraavassa kuvassa on liitutaulu, johon kirjoitetaan Muksupiirin ohjelma. Vanhemmat näkevät liitutaulusta, mitä on luvassa kyseisellä kerralla. Taulussa lukee aloituslaulun sanat. Laulun avulla toivotetaan perheet tervetulleiksi joka kerta. Aamupiirissä lauletaan usein myös muitakin lauluja.

Kuva 3. Muksupiirin ohjelma

Jokainen Muksupiirin kerta alkaa tilan muokkaamisella lapsiystävälliseksi. Koska luokka on muuten koulun käytössä, se on joka kerta luotava Muksupiiriksi. Luokan pulpetit ja tuolit siirretään reunoille ja tilaan tuodaan pehmeitä tyynyjä ja mattoja. Leluja laitetaan eri puolille luokkaa ja kirjat ovat kirjahyllyssä saatavilla. Vanhemmille keitetään kahvi valmiiksi. Liitutaululla on valmiina aloituslaulun sanat ja kyseisen kerran ohjelma.

Kuvassa on Muksupiirin tila vapputunnelmissa. Erivärisillä tyynyillä, matoilla ja ilmapalloilla tilasta on pyritty luomaan virikkeellinen ja viihtyisä.

Kuva 4. Muksupiirin toimintaympäristö

Opiskelijat ovat tehneet Muksupiiriin oman varhaiskasvatussuunnitelman, joka ohjaa Muksupiirin toiminnan järjestämistä. Muksupiirin varhaiskasvatussuunnitelma on tehty Kemin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta. Kemin varhaiskasvatussuunnitelman arvoja ovat lapsuus, turvallisuus, oikeudenmukaisuus ja asiakaslähtöisyys. (Kemin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2011, 3).

Muksupiirissä noudatetaan samoja arvoja kuin Kemin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa. Lapsuus ja lapsilähtöisyys huomioidaan Muksupiirin toiminnan suunnittelussa. Koska Muksupiirin lapset ovat pieniä, heidän vaikuttaminen ei voi olla suurta. Vaikuttaminen voi olla esimerkiksi askartelussa värin tai kuvion valitseminen. Olemme olleet avoimia lasten ideoille ja olemme pyrkineet toteuttamaan ideat mahdollisuuksien mukaan. Esimerkiksi kun Muksupiirissä tehtiin iso syysmaisema, lapset saivat valita,

tekevätkö he lehtiä vai sieniä. He saivat valita myös lehtien ja sienien värin itse. Lapsille on aina annettu mahdollisuus jäädä pois toiminnasta. Mielestämme yksi osa lasten osallisuutta on se, että he saavat ilmaista oman mielipiteensä. Jos lapsi pakotetaan esimerkiksi askartelemaan, toiminta ei ole lapsilähtöistä. Lapsen kehitykselle voi olla haitallista, jos toiminta järjestetään vääränlaisilla käytännöillä ja tehokkuustavoitteilla. Esimerkiksi jos lapsi on väsynyt, häntä ei pidä pakottaa toimintaan mukaan. (Sirenius & Tiusanen 2001, 66.)

Muksupiirin asiakkaita ovat perheet. Asiakslähtöisyyttä on palautteiden kysyminen vanhemmilta. Vanhemmat saavat vaikuttaa Muksupiirin toimintaan antamalla kehitysehdotuksia. Tässä opinnäytetyössä halusimme tietää, mitä vanhemmat haluaisivat muuttaa Muksupiiristä. Mielestämme on tärkeää, että vanhempien palautteet huomioidaan. Asiakslähtöinen toiminta on sitä, että toiminta vastaa asiakkaan tarpeisiin.

Lapsille, vanhemmille ja opiskelijoille on Muksupiirissä omat tavoitteensa. Nuorin Muksupiiriläinen on ollut kaksiviikkoinen ja vanhimmat viisivuotiaita. Suurin osa lapsista ei käy päivähoitossa. Leppälän mukaan merkityksellistä lapsille on toisten lasten näkeminen, etenkin oman ikäisten. Lapset opettelevat sosiaalisia taitoja, kuten ohjeiden kuuntelua, ryhmässä olemista ja muidenkin aikuisten, kuin omien vanhempien, kuuntelua. Muksupiiri valmistaa lasta päiväkotimaailmaan. Lapset oppivat leikkitaitoja ja harjoittelevat siirtymätilanteita. Vanhemmille Muksupiiri tarjoaa kohtaamispaikan, jossa on samassa elämäntilanteessa olevia ihmisiä. Kahvittelun ohella voi tavata vertaisiaan ja tutustua uusiin ihmisiin. Perheet pääsevät hetkeksi pois kotiympäristöstä. (Leppälä 27.5.2013, haastattelu.)

Opiskelijoille Muksupiiri on oppimisympäristö, josta on pyritty tekemään mahdollisimman luonnollinen. Kun vanhemmatkin ovat mukana, opiskelijat, jotka haluavat lastentarhanopettajan kelpoisuuden, saavat kokemusta vanhempien kohtaamisesta. Leppälän mukaan harjoittelupaikoista ei välttämättä saa samanlaista kokemusta. Muksupiiristä saa konkreettista kokemusta työelämää varten. Opiskelijat saavat suunnitella itse toiminnan ja aikataulun ja he ovat vastuussa organisoinnista. Toiminnan tavoitteena on kokonaisuuden hallinta ja opiskelijoiden on tehtävä toiminnastaan itsearviointia. (Leppälä 27.5.2013, haastattelu.)

5 METODOLOGINEN OSUUS

Opinnäytetyömme on luonteeltaan laadullinen tutkimus. Laadullisen tutkimuksen aineisto hankitaan luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007, 160). Mielestämme ryhmähaastattelu sopi parhaiten aineistomme keruun muodoksi.

5.1 Ryhmähaastattelu laadullisessa tutkimuksessa

Laadullisen tutkimuksen tiedon tuottajina ovat ihmiset. Tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää, että tutkittavien ääni pääsee esille. Metodina voidaan käyttää esimerkiksi teemahaastattelua, osallistuvaa havainnointia ja ryhmähaastatteluja. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusjoukko on valittu tarkoituksenmukaisesti. Tutkimustulokset ovat ainutlaatuisia. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2007, 160.) Koska halusimme saada tietoa perheiden kokemuksista Kemin avoimista varhaiskasvatuspalveluista, toteutimme ryhmähaastattelun Muksupiirin vanhemmille. Vanhempien kautta saimme tietoa myös lasten kokemuksista. Opinnäytetyömme tulokset koskevat ainoastaan Kemin kaupungin avoimia varhaiskasvatuspalveluita.

Kvalitatiivisen tutkimuksen päämääränä on ymmärtää tutkimuskohdetta. Laadullista tutkimusta tekevä kerää aineistoa päättämättä ennalta tutkittavien lukumäärää. Esimerkiksi haastatteluita tehdään niin monta, että tutkija kokee saaneensa tarpeeksi aineistoa työhönsä. Ryhmähaastattelua tehdessämme sovimme etukäteen että toteuttaisimme toisen ryhmähaastattelun, jollei aineisto olisi riittävä. Haastatteluita tulee jatkaa niin kauan, että tutkimusongelmaan ei tule enää uutta tietoa. On tutkijasta kiinni, miten paljon hän voi huomata jatkuvasti uusia näkökulmia aineistossa. (Hirsjärvi ym. 2007, 176–177.)

Ryhmähaastattelu on kuin keskustelu, jossa osanottajat kommentoivat asioita spontaanisti. Ryhmähaastattelussa haastattelija puhuu useille yhtä aikaa, mutta esittää myös kysymyksiä yksittäisille osanottajille. Ryhmähaastattelun tavoitteena on keskustelun luominen ja helpottaminen. Haastattelijan tehtävänä on ohjata ryhmän jäseniä pysymään

valituissa teemoissa ja huolehtia, että kaikki saavat puheenvuoron. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 61.)

Ryhmähaastatteluilla on sekä myönteinen että kielteinen puoli. Ryhmän jäsenet auttavat toisiaan muistelemaan yhdessä koettuja asioita. Toisten näkemykset voivat antaa uusia näkökulmia ajatteluun. Ryhmähaastattelussa saadaan usealta ihmiseltä tietoja yhtä aikaa, mikä helpottaa tietojen keräämistä. Toisaalta taas ryhmähaastattelun purku saattaa viedä enemmän aikaa, jos haastateltavien äänet sekoittuvat toisiinsa. Haastavaksi ryhmähaastattelun tekee se, että dominoivat henkilöt pyrkivät määräämään keskustelun suunnan. Ryhmä voi myös estää ryhmän kannalta kielteisten asioiden esiintulon. (Hirsjärvi ym. 2009, 210–211.)

Ryhmähaastattelun järjestämisessä on huomioitava useita asioita. Istumajärjestys on ryhmähaastattelun kannalta keskeinen, koska nauhurin on oltava tarpeeksi lähellä puhujia. Ryhmän tulisi istua siten, että he näkevät toistensa kasvot eli mieluiten ringissä. Haastattelijan tehtävänä on ohjata haastateltavat oikeille paikoille. Ryhmähaastattelun paikan tulisi olla hiljainen ja rauhallinen. Erillinen tila, kuten toimisto, mahdollistaa haastateltavien keskittymisen vain haastatteluun. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 91.)

Pyrkien luontevaan keskusteluun, olisi syytä jättää kynät ja paperit kokonaan pois. Ryhmähaastattelussakin haastattelijan tulee olla koko ajan läsnä. Haastattelun nauhoittaminen mahdollistaa tärkeiden seikkojen huomioimisen, kuten äänenkäyttö, tauot ja johdattelut. Haastattelun osanottajat unohtavat usein nauhurin olemassaolon. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 92.)

Kävimme esittelemässä opinnäytetyömme vanhemmille Muksupiirissä pari viikkoa ennen haastattelua. Annoimme vanhemmille kotiin mukaan saatekirjeet, jotta he voisivat perehtyä haastatteluun etukäteen (Liite 4). Kerroimme opinnäytetyömme tavoitteista ja ryhmähaastattelumenetelmästä. Korostimme haastattelun vapaaehtoisuutta. Kysyimme etukäteen halukkaita vanhempia ryhmähaastatteluun ja neljä vapaaehtoista ilmoittautuivat.

Pidimme ryhmähaastattelun Muksupiirin aikana, koska se oli helpoin vaihtoehto perheiden kannalta. Mietimme myös yksilöhaastattelun mahdollisuutta, mutta aikataulun

vuoksi päädyimme ryhmähaastatteluun. Ajattelimme, että ryhmähaastattelun aikana syntyisi keskustelua, jota ei ehkä yksilöhaastatteluissa syntyisi. Haastattelun suunnittelua vaikeutti se, että se oli toteutettava melko pian. Haastattelu oli Muksupiirin kevään viimeisellä kerralla. Pyysimme haastateltavia perheitä tulemaan puolta tuntia aikaisemmin paikalle, jotta haastattelu ei veisi aikaa Muksupiiriltä. Suunnittelimme että haastattelu kestäisi 45 minuuttia, jonka jälkeen perheet voisivat mennä mukaan Muksupiirin toimintaan. Haastattelu kesti noin tunnin.

Ryhmähaastattelua suunniteltaessa mietimme tarkkaan, missä haastattelu pidettäisiin. Tilan oli oltava tarpeeksi lähellä Muksupiirin tiloja, jotta haastateltavien lapset voisivat tarvittaessa tulla vanhempiensa luokse. Käytimme haastattelutilana lopulta opettajan työhuonetta, joka oli kuudelle ihmiselle sopiva. Olimme varautuneet siihen, että haastateltavien lapset tulisivat mukaan haastattelutilanteeseen. Tiesimme, että kaikki lapset eivät voineet olla erossa vanhemmistaan, koska osa oli vauvoja. Siksi otimme tilaan leluja, joilla lapset voisivat leikkiä. Ennen haastattelua lasten mahdollinen osallistuminen mietitytti, koska ylimääräinen melu saattaisi häiritä nauhoitusta. Siksi käytimme kahta nauhuria. Lapsia ei kuitenkaan tullut kuin kaksi vauvaa, joten haastattelu oli rauhallinen.

Pyrimme siihen, että haastattelutilanne olisi keskustelunomainen. Siksi laitoimme tuolit rinkiin, jotta kaikki näkisivät toisensa. Ohjasimme ne äidit, joilla oli vauvat mukana, nojatuoleihin. Asetimme nauhurit molemmin puolin huonetta, jotta kaikkien äänet kuuluisivat hyvin. Meillä oli haastattelurunko teemoittain (Liite 5), mutta emme silti kysyneet kaikkia kysymyksiä. Kysymykset olivat aiheeseen johdattelevia ja vanhemmat saivat vapaasti kertoa omia kokemuksiaan. Keskityimme haastattelun aikana vanhempien kuuntelemiseen.

5.2 Analyysi

Laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä on sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi mahdollistaa monenlaisten tutkimusten tekemisen. Tutkimuksen aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä. Analyysin avulla tutkittavasta ilmiöstä luodaan selkeä kuvaus. Sisällönanalyysin avulla aineisto järjestetään tiiviiseen ja selkeään muotoon niin, että tutkimuksen

keskeistä sisältöä ei kadoteta. Laadullinen aineisto on usein hajanainen, joten analysoinnin kautta aineisto pyritään luomaan mielekkääksi ja yhtenäiseksi tekstiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 91, 108.)

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi etenee vaihe vaiheelta valmiiksi analyysiksi. Ensimmäinen vaihe on haastattelun kuuntelu ja auki kirjoittaminen sana sanalta. Sen jälkeen perehdytään haastattelun sisältöön, jonka jälkeen etsitään pelkistettyjä ilmauksia. Pelkistäminen on joko informaation tiivistämistä tai sen pilkkomista osiin. Tutkimustehtävä ohjaa aineiston pelkistämistä, jolloin aineistoa pelkistetään litteroimalla tai koodaamalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset. Pelkistäminen voi olla auki kirjoitetun aineiston alleviivaamista erivärisillä kynillä. Esimerkiksi aineistosta etsitään tutkimuskysymyksiin vastauksia. Tämän jälkeen aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja eriyävyyksiä. Analyysiä tehtäessä keskeistä on luokittelu. (Hirsjärvi ym. 2007, 227.) Samanlaiset osuudet yhdistetään luokaksi sekä nimetään sisällön mukaan. Luokittelun tuloksena aineisto tiivistyy. Alaluokat yhdistetään ja niistä muodostuu yläluokkia. Kun yläluokat yhdistetään, syntyvät pääluokat. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 108–110.)

Analyysissa lähtökohtana ei ole teorian tarkastelu, vaan aineiston yksityiskohtainen tutkiminen. Laadullisessa tutkimuksessa analyysin tekeminen on usein haastavaa, koska vaihtoehtoja on paljon, eikä tiukkoja sääntöjä ole olemassa. Laadullisen tutkimuksen aineisto elämänläheisyytensä vuoksi tekee analyysin tekemisestä mielenkiintoista sekä haastavaa. (Hirsjärvi ym. 2007, 160, 219–220.)

Koimme analyysin aloittamisen haastavana, koska emme tiedeet mistä aloittaa. Koimme kuitenkin aineiston helposti ymmärrettäväksi. Olimme teemoitelleet aiheet jo ennen haastattelua. Kysymysten aiheet valitsimme avoimen varhaiskasvatuksen teoriaosuudesta. Haimme vastauksia siihen, miten Muksupiiri toimii ja millainen merkitys sillä on osallistujaperheille. Muksupiirin tärkeyttä jaottelimme vielä erikseen lasten, vanhempien ja perheiden näkökulmasta.

5.3 Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuutta ja pätevyyttä tulee aina arvioida (Hirsjärvi ym. 2007, 227). Tutkimustoiminnassa pyritään välttämään virheitä, joten yksittäisessä tutkimuksessa on

arvioitava sen luotettavuutta. Opinnäytetyössä on tultava ilmi tutkimuksen kohde ja sen tarkoitus. Tutkijan on syytä perustella miksi aihe on hänestä tärkeä. Jotta opinnäytetyömme olisi luotettava, on kerrottava, miten aineiston keruu on tapahtunut ja millä perusteella tiedonantajat on valittu. Ehdottoman tärkeää on huolehtia, ettei tiedonantajien henkilöllisyys paljastu. Tuomi ja Sarajärvi kirjoittavat tutkija-tiedonantaja-suhteesta. Se sisältää arvion siitä, miten suhde toimi, lukivatko tiedonantajat tutkimuksen tulokset ennen niiden julkaisua, muuttivatko heidän kommenttinsa tuloksia ja perustelun, miksi näin meneteltiin. Opinnäytetyössä on arvioitava miksi tutkimus on eettisesti korkeatasoinen ja miksi tutkimusraportti on luotettava. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 140–141.)

Opinnäytetyössämme emme käytä haastateltavien nimiä, jotta henkilöllisyys ei paljastuisi. Aiheemme ei ole arkaluontoinen ja vanhemmat sanoivatkin, ettei nimien käyttäminen haittaisi, mutta emme silti näe tarpeelliseksi käyttää heidän nimiään. Lähetimme haastateltaville kirjoittamamme tulokset, jotta he voisivat kommentoida omaa osuuttaan halutessaan. Pyrimme siihen, ettei tulisi väärinymmärryksiä.

Olennaista luotettavuudessa on kuvailla tutkimuksen raportointia. Raportointi tarkoittaa sitä, miten tutkimusaineisto on koottu ja analysoitu. Kun tekemiset kerrotaan yksityiskohtaisesti, tutkimustulokset tulevat selkeämmiksi ja ymmärrettävämmiksi. Tutkijan on annettava lukijoille tarpeeksi tietoa, jotta he voivat arvioida tutkimuksen tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 141.) Haastattelu- ja havainnointitutkimuksissa on tärkeää kertoa olosuhteista ja paikoista, joissa aineistot kerättiin. Tutkijan on syytä kertoa myös haastattelun kesto, mahdolliset häiriötekijät, virhetulkinnat haastattelussa ja tutkijan oma itsearviointi tilanteesta. (Hirsjärvi ym. 2007, 227.) Haastattelun muutamat kohdat eivät kuuluneet nauhurissa tarkasti, joten emme käyttäneet niitä osia ollenkaan työssämme, jotta emme vääristelisi haastateltavien sanoja.

Tuomi ja Sarajärvi (2011, 125) kuvailevat tutkijan asemaa institutionaaliseksi. Tämä tarkoittaa sitä, että toisen ihmisen väärin kohtelu tai vahingoittaminen tutkimuksessa on vakavampaa kuin tavallisessa arkielämässä. Tutkijalla on valtaa, jota on käytettävä eettisesti oikein. Tutkimuksen ja etiikan yhteys on kaksijakoinen. Ensinnäkin tutkimuksen tulokset vaikuttavat eettisiin ratkaisuihin. Mutta toisaalta eettiset mielipiteet vaikuttavat tutkijan tekemiin ratkaisuihin. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 125.)

Laadullinen tutkimus ei tarkoita aina laadukasta tutkimusta. On tärkeää huolehtia, että tutkimussuunnitelma on laadukas, tutkijan valitsema tutkimusasetelma on sopiva ja tutkimustulosten kirjaaminen sekä analyysi ovat hyvin tehtyjä. Luotettavuus ja arviointi ovat osa tutkimuksen eettisyyttä. Hyvä tutkija on eettisesti sitoutunut tekemään oikeita valintoja. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 127.) Kun tutkimus on tehty eettisesti oikein, siinä on mietitty miksi tutkimus tehdään ja miten ja kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan. Tutkimusaiheen valinta tulee harkita tarkkaan. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 129.)

Tutkijan eettiset ratkaisut ovat kytköksissä tutkijan uskottavuuteen. Uskottavuuteen kuuluu hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen. Hyvän tieteellisen käytännön loukkauksia ovat esimerkiksi puutteellinen viittaaminen aikaisempiin tutkimustuloksiin, tutkimustulosten huolimaton raportointi ja tulosten puutteellinen kirjaaminen. Tutkijan on otettava vastuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 132–133.)

Ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisen perustan muodostavat ihmisoikeudet. Tutkijan on kerrottava tutkimuksen menetelmä ja mahdolliset riskit tutkittaville ymmärrettävässä muodossa. Tutkimukseen osallistuminen tulee olla vapaaehtoista ja tutkittavilla on oikeus kieltäytyä tai keskeyttää osallistumisensa. Tutkittavilla on mahdollisuus kieltää jälkikäteen itseä koskevan aineiston käyttö tutkimusaineistona. Tutkijan on varmistettava, että osallistujat tietävät mistä tutkimuksessa on kyse. (Tuomi & Sarajärvi 2011, 131.) Ryhmähaastattelua esiteltäessä kerroimme osallistumisen haastatteluun olevan vapaaehtoista ja esittelimme aiheemme. Kerroimme myös, että jos vanhemman on mentävä lapsensa luo kesken haastattelun, hän voi lähteä.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Tutkimuskysymyksiinämme oli selvittää, millainen merkitys Muksupiirillä on osallistujaperheille. Halusimme myös selvittää, millainen tarve Muksupiirin kaltaiselle toiminnalle on Kemissä. Onnistuimme haastattelukysymysten ansiosta saamaan vastaukset tutkimuskysymyksiimme.

6.1 Leikki: ”-- *kyllä me legoilla osataan kotonakin tehdä.*”

Vanhempien mukaan vanhemmat lapset ovat laulaneet Muksupiirin lauluja myös kotona. Muksupiirissä tehdyt käsityöt ovat vanhempien mukaan olleet tärkeitä. Kotiin viedyt askartelut ovat tärkeitä lapsille, koska ne ovat itse tehtyjä. Etenkin Muksupiirin aloituslaulu on ollut suosittu myös kotona. Eräs äiti kertoi poikansa laulaneen aloituslaulua saunassa.

” - - Hän sano saunassa että pitää laulaa se Muksupiirin laulu saunaton tulle, koska saunatonnttu ei oo koskaan kuullu sitä.”

” Meillä on kans, ollaan hirveenä laulettu ” hei terve vaan-laulua”. ”

Lapset olivat kertoneet vanhemmilleen yksittäisistä leikeistä, jotka olivat jääneet heidän mieleen. Isommille lapsille järjestetty toiminta eri huoneessa oli uutta ja jännittävää. Lapset saivat olla ilman vanhempiaan opiskelijoiden kanssa. Yhden äidin mielestä oli hyvä, että hänen lapsensa oli rohkaistunut lähtemään isompien lasten mukaan toiseen huoneeseen leikkimään. Hänen mukaansa lapsi on uskaltanut Muksupiirissä olla hetken ilman äitiä. Jokaisella Muksupiirin kerralla pidetty aamupiiri oli jäänyt useimpien lasten mieleen. Lasten kuulumisia kyselevä käsinukke on ollut lapsille tärkeä.

” Että nuo askartelut ja Paavo-norsu on ollu tärkeimpiä.”

Yksi haastateltavista kertoi lapsensa leikkitaitojensa kehittyneen. Muksupiirissä lapsi on harjoitellut lelujen jakamista ja yhdessä leikkimistä. Vaikka perheessä on muitakin lapsia, leikkikavereiden huomioon ottaminen näkyy paremmin Muksupiirissä. Äitien mielestä ohjaajien leikit ovat erilaisia ja tuovat vaihtelua kotona leikittäviin leikkeihin.

”Nehän ne tuo sitä vaihtelua, kyllä me legoilla osataan kotonakin tehdä.”

Äidit ovat saaneet myös uusia ideoita Muksupiirin ohjaajilta. Vanhemmat pitävät hyvänä, että lapset osallistuvat tilan siivoukseen. Lapset saavat kokea itsensä tärkeiksi.

6.2 Vuorovaikutus: *”--se on niinkö lisä, mitä vanhemmat siitä saa.”*

Haastattelussa keskityimme eri vuorovaikutuksen muotoihin, joita ilmenee avoimessa varhaiskasvatuksessa. Niitä ovat lasten keskinäinen, vanhempien keskinäinen, lasten ja ohjaajien välinen sekä vanhempien ja ohjaajien välinen vuorovaikutus. Vanhempien mielestä on yllättävää, että kaksivuotiaat lapset ovat ystäväystyneet Muksupiirissä. Lasten ystävyys on säilynyt vielä senkin jälkeen, kun he eivät enää käy Muksupiirissä. Luonnollisesti osa lapsista ujostelee toisia lapsia, mutta ketään ei koskaan jätetä yksin. Ujotkin lapset ovat kiinnostuneita vertaisryhmästään. Lapset tunnistavat leikkikavereitaan myös Muksupiirin ulkopuolella.

” Tytöt ko oli täällä, niin oijoi, se oli semmonen pariskunta että aivan vieläki. Piti aina istua vierekkäin ja ne on vieläki samassa kerhossa ja kylässä käyään. Huippukaverit.”

Lasten vuorovaikutustaidot olivat vanhempien mukaan kehittyneet. Vanhemmat kertoivat, että heidän lapsensa olivat oppineet odottamaan omaa vuoroaan, kärsivällisyyttä ja tavaroiden jakamista. Kahden haastateltavan lapset olivat oppineet irtautumista äidistä ja toimimaan itsenäisemmin. Yhden äidin mukaan hän oli saanut Muksupiirissä nähdä lapsiensa pärjäävän myös ilman häntä. Tämän myötä hänen on helpompi viedä lapset päivähoitoon myöhemmin.

Muksupiirin vanhemmat ovat löytäneet ystäviä toisistaan. Vanhemmilla on samanlaisia kokemuksia kuin lapsillakin. Jotkut heistä olivat aluksi vain seurailleet toisten vanhempien keskustelua, kun taas toiset olivat heti löytäneet yhteistä puhuttavaa. Vanhempien mielestä Muksupiirin alussa vanhemmat olivat niin tiivis ”ystäväporukka”, että uusien

oli hankala tulla mukaan. Vanhemmista kaksi olivat kuuluneet kyseiseen ryhmään ja hekin olivat sitä mieltä, että se oli liian tiivis uusille vanhemmille. Kuitenkin vanhemmat kokivat, että nykyään uusien vanhempien on helpompi tulla Muksupiiriin. Vanhempien mielestä heidän välinen vuorovaikutus ei ole tärkeintä, vaan se, mitä lapset saavat Muksupiiristä.

”Täällä on kuitenkin tilaa sitte kaikille jos joku haluaa olla hiljaa niin kukaan ei ala niinkö väkisillä. Niinkö tavallaan se, että lasten takia me tavallaan ollaan tänne niinkö tultu. Mutta se on niinkö lisä, mitä vanhemmat siitä saa.”

Lasten ja ohjaajien välinen vuorovaikutus on ollut vanhempien mukaan tärkeää. Ohjaajat ovat olleet erilaisia ja se on ollut heidän mielestään ainoastaan hyvä asia. Lapset ovat kiintyneet yksittäisiin opiskelijoihin. Vanhemmat kiinnittivät huomiota siihen, että jotkut opiskelijat olivat aktiivisempia ottamaan kontaktia lapsiin. Vanhemmat toivoisivat kaikilta opiskelijoilta rohkeutta lasten kanssa toimimiseen.

”--musta pojat yritti niin ihanasti sitä ”kaksi pientä elefanttia marssi näin”, yskään lapsi ei lähteny marssiin. Sit ne pojat sai ihan kaksin marssia siellä. Eihän sitä ikinä tiijä miten nuo muksut lähtee mukkaan ja miten ei lähe.”

Vanhemmat kertoivat opiskelijoiden nimiä, joihin heidän lapsensa olivat kiintyneet. Osa vanhemmista yllättyi siitä, miten heidän lapsensa oli kiintynyt esimerkiksi hiljaiseen opiskelijaan. Vanhempien mielestä samojen ohjaajien tulisi olla kolmen kerran sijasta viisi kertaa ohjaamassa Muksupiiriä. Se mahdollistaisi lasten ja ohjaajien pidempikeskustelun vuorovaikutuksen.

”Muutama viikko sitten oli kauhee homma saaha lapset kotia, ko ne roikku yhdessä ohjaajassa. Ne sano että meillä tulee niin kauhee ikävä sua.”

”Aivan samanlailla se vaikuttaa, että millanen opiskelija, että minkälainen lapsi. Minkälainen on itte.”

Vanhempien ja ohjaajien välistä vuorovaikutusta vanhemmat kuvailivat vähemmän tärkeäksi. Heidän mielestään ohjaajien tehtävänä on ottaa lapset haltuunsa ja järjestää heille puuhaa. Osa vanhemmista ei hakeutunut opiskelijoiden seuraan, koska ohjaajat ovat lapsia varten. Vanhemmille riitti, että he tiesivät uudet ohjaajat nimeltä. He eivät kaivanneet suunniteltuja keskusteluja ohjaajien kanssa, mutta kahvihuonekeskustelut olivat luontevia. Vanhemmat eivät kokeneet tarvitsevansa omaa ohjelmaa, mutta he pitivät heille järjestetystä käsihoidosta Muksupiirin aikana.

6.3 Vertaistuki: ”--ei tarvi isoja juttuja olla ko tulee semmonen pieni voimavara”

Vanhemmat kokivat saaneensa tukea arkisissa asioissa. He olivat esimerkiksi keskustelleet lasten välikausipuvuista ja vaihdelleet villasukkaohjeita. Yksi vanhempi kuvaili vanhempien välistä vertaistukea ihanaksi asiaksi. Vanhemmat olivat saaneet tukea myös ohjaajilta. Vanhemman mielestä Muksupiiri on hyväksi lapsille, opiskelijoille ja äideillekin.

”--Pienempi lapsi ensimmäisen vuojen tykkäs valavaa, niin kyllä se oli yks kohokohista ko sai tulla tänne ja sitte saatto että viieltä aamulla oltiin herätty niin saatto joku sanoa että annappa minä piän vähän aikaa sitä niin siinä saatto aamukahavin rauhassa juua. Ne ei tarvi isoja juttuja olla ko tulee semmonen pieni voimavara sillä tavalla.”

”--Mutta mie tykkään kans justiin ko tänne aamulla tulee ja sitte jos aattelee että tässä vähä aikaa istahan, niin lapset siellä leikkii ja te niitten kans touhuatta ja...sehän on tukea, se riittää mulle.”

”Mie oon ihan sammaa mieltä, että se on itelle semmonen hengähystauko välillä että siitä arjen pyörittämisestä että saa välillä meijänki lapset turvallisessa seurassa olla ja voi ite istahtaa ja sanoa että huoh.”

Vanhemmat kertovat, että he eivät ole tulleet hakemaan tukea Muksupiiristä, mutta ovat silti saaneet sitä tarpeen vaatiessa. Merkityksellistä heidän mielestään oli se, että he sai-

vat istua ja juoda kahvia rauhassa. Kotona kahvi saattaa olla usein jo jäähtynyttä ja äidit saattavat tehdä montaa asiaa samanaikaisesti.

”Ite olin kolme ja puoli vuotta lasten kans kotona, jos laskee äityislomat ja kaikki siihen päälle, mie oisin kyllä tullu hulluks jos näitä paikkoja ei ois ollu. Emmää lasten kans neljän seinän sisällä, se ei oo mun juttu.”

6.4 Muksupiirin tärkeys perheille: *”Aivan huippua, -- kannattanu on tulla.”*

”No kyllä se on ehkä se mikä saa lähtemään, se olo mikä on tämän kerran jälkeen ko kävellään kottiin ja päästään kottiin ku ne edelleen laulaa niitä lauluja ja miettii ko siellä oli seki ja seki lapsi ja olipa mukava ko tehtiin sitä et ehkä se on se mikä antaa sitte niin paljon sille lapselle.”

Jokaisella haastateltavallamme äidillä on ollut ainakin kaksi lasta Muksupiirissä. He ovat käyneet Muksupiirissä useamman kauden ajan, jotkut jopa alusta asti. Vanhempien mukaan Muksupiirin toiminta on vaihdellut vetäjien mukaan. Nykyään he kuvailevat Muksupiiriä vapaamuotoisemmaksi, kuin alkuaikoina. Eräs vanhempi kuvaili Muksupiiriä piristysruiskeeksi.

” Joo, onhan se tietyllä lailla vähän semmonen viikon kohokohta lapsille, että ko tuota ollaan kotona vain keskenään niin sitten saa välillä muitten ki, muillaki leluilla leikkiä ja muitten lasten kans olla.”

”Jotenki musta tuntuu että on hirveen tärkeitä varsinki nyt ko se vanhempi siirty seurakunnan kerhoihin, että hällä on joku niinkun hänen oma kerho. Se puhuu viikolla Paavo-norsusta ja hänen Muksupiiristä ja hän vain saa mennä sinne.”

Yksi äiti kertoi olevansa helpottunut, kun heidän perheensä pääsi peruutuspaikalta Muksupiiriin. Äiti kertoi, että on hyvä, ettei Muksupiiriin tarvitse tulla joka kerta.

”Aivan huippua, tuli semmonen että huh, jes. Ja kannattanu on tulla. En oo päivääkään katunu. --Tänne saapi tulla jos jaksaa ja kerkiää ja ollaan terveitä ja eikä tarvi sen kummemmin mittään ilmotella.”

Pääosin vanhemmat pitävät Muksupiirin alkamisaikaa hyvänä. Muksupiirin jälkeen on helppo laittaa lapset päiväunille. Vanhemmat kehuivat Muksupiirin monipuolista ohjelmaa, mutta heidän mielestään vauvat unohtuvat joskus. Äidit kokivat, että heidän mielipiteitään oli kuunneltu. Vanhemmat kertoivat, että Muksupiiri on paikkana sopiva. Lasten viihtyvyyteen ei tarvita hienoja puitteita. Heidän mielestään perusasiat tulee olla kunnossa, kuten syöttötuolit. Koska lapset syövät eväitä Muksupiirissä, tulisi mikron toimia. Muksupiiri on keskeisellä paikalla, joten perheiden on helppo tulla esimerkiksi kävelen.

Vanhemmat pitävät avointa varhaiskasvatusta tärkeänä ja heidän mielestään Muksupiirin kaltaisia paikkoja tarvittaisiin enemmän. Heistä kaikki eivät tahtoisi viedä lapsiaan päiväkotiin, joten vaihtoehtoisia varhaiskasvatuspalveluita täytyisi olla enemmän.

”Nii nii en tiä että aletaanko siihen päiväkotirumbaan vai hyödynnetäänkö näitä teijän palveluita ja seurakunnan kerhoja ynnä muita.”

”Mie en päiväkotii, mielelläni veisin ne perhepäivähoitoon. Mie en tuota päiväkotimaailmaa, mä oon kuullu siitä niin paljon huonua.”

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastattelujen perusteella Muksupiiri on tärkeä osallistujaperheille. Kaikki vanhemmat pitivät Muksupiiriä merkityksellisenä. Vuorovaikutus eri osapuolten välillä ja erilaisten ihmisten kanssa on vanhempien mielestä Muksupiirin rikkaus.

7.1 Haastatteluaineiston johtopäätökset

Muksupiiri tuo vaihtelua niille lapsille, jotka eivät ole päivähoitossa. Muksupiiriä on kuvailtu sanoilla ”piristysruiske” ja viikon ”kohokohta”. Lapset tuovat esille Muksupiirin merkitystä kertomalla esimerkiksi isilleen mitä he ovat Muksupiirissä tehneet. Vanhempien mielestä on hyvä, että Muksupiiri on vapaamuotoisempi kuin muut avoimen varhaiskasvatuksen ympäristöt. Lapsille Muksupiiristä on muodostunut heille oma kerho. Lapset kertovat yleensä Muksupiiristä läheisilleen. Olemme ohjaajina havainneet, että lapset ovat saaneet useiden käyntien jälkeen rohkeutta toimia muksupiiriläisinä. Lapset osaavat toimia Muksupiirissä itsenäisesti. He hakevat esimerkiksi heti Muksupiiriin saapuessaan nimilaput itselleen.

Vuorovaikutus näyttäisi olevan haastattelun perusteella tärkeintä Muksupiirissä. Vanhemmat olivat yllättyneitä, että jopa kaksivuotiaat lapset olivat ystäväystyneet. Joidenkin lasten ystävyys on kestänyt vielä Muksupiirin jälkeenkin. Vanhemmat eivät voineet uskoa, että lapsi voi kiintyä toiseen lapseen, vaikka he näkevät kerran viikossa parin tunnin ajan. Jotkut lapsista oivalsivat, että toisten lasten kanssa voi olla niin kivaa, että äiti voi jäädä yläkertaan vähäksi aikaa. Vanhemmat olivat iloisia, että he pystyivät jäämään yläkertaan juomaan kahvia. Uskomme, että Muksupiirin turvallinen ympäristö mahdollisti lasten irtautumisen äidistä. Lasten vuorovaikutustaidot ovat vanhempien mukaan kehittyneet. Lapset ovat oppineet oman vuoron odottamista ja kärsivällisyyttä. Leikkien sääntöjen avulla lapset ovat joutuneet opettelemaan vuorovaikutustaitoja. Kun lapsi osaa perusvuorovaikutustaitoja, hän tulee paremmin toimeen muiden lasten kanssa.

Alle kaksivuotiaiden ystäväystymistä ei ole nähty Muksupiirissä. Alle kaksivuotiaat ovat vuorovaikutuksessa yleensä eniten omien äitiensä kanssa. Avoimessa varhaiskasvatus-toiminnassa on mahdollisuus tukea ja kehittää lapsen ja vanhemman välistä vuorovaiku-

tusta. Vaikka vanhemmat ovat kotona lasten kanssa ja leikkivät heidän kanssaan, vuorovaikutus on erilaista Muksupiirissä. Muksupiirissä vanhemman täytyy esimerkiksi askartelussa keskittyä vain lapseen, kotona äiti voi samalla esimerkiksi laittaa ruokaa. Osa vanhemmista pitää omaa aikaa ja kahvin juomista hengähdystaukona.

Vanhempien ja lasten välinen vuorovaikutus Muksupiirissä riippuu useasta asiasta, esimerkiksi lapsen omatoimisuudesta, vanhemman osallistumisesta ja Muksupiirin ohjelmasta. Osa toiminnasta on vapaaehtoista vanhemmille. Haastattelussa kävi ilmi, että vanhemmat eivät ole tulleet pääosin vahvistamaan heidän ja lastensa välistä vuorovaikutusta. Heille oli tärkeää, että lapset tutustuvat toisiin ihmisiin.

Vanhemmat pitivät tärkeänä ohjaajien aitoa läsnäoloa lasten kanssa. Vanhemmat havaitsivat lasten kiintymyksen ohjaajiin. Kiintymys olisi vanhempien mielestä voinut olla syvempää, jos samat ohjaajat olisivat olleet viisi kertaa kolmen kerran sijaan. Lapset osoittivat kiintymystään puhumalla ohjaajista myös kotona. Lasten kiintymykseen saattoi vaikuttaa se, että he näkivät vanhempien luottamuksen ohjaajiin. Vanhemmat arvostavat ohjaajien rohkeutta lasten kanssa toimiessa. Vanhempien mielestä hyvä ohjaaja on sellainen, joka huomioi lapsen yksilöllisyyden.

Vanhempien välinen vuorovaikutus ei heidän mielestään ole tärkeimpiä asioita Muksupiirissä. Kuitenkin haastattelussa kävi ilmi, että vanhemmat ovat solmineet ystävyssuhteita Muksupiirissä. Muksupiirissä vanhempien on mahdollista keskustella muiden vanhempien kanssa tai seuralla ja kuunnella. Vanhemmat hyväksyvät myös sen, jos joku haluaa olla ainoastaan lastensa kanssa. Vanhemmat pitävät keskinäisiä suhteitaan positiivisena lisänä.

Vanhempien mukaan lasten leikkiäidot olivat kehittyneet Muksupiirissä. Lapset olivat oppineet lelujen jakamista. Muksupiirissä on myös opittu leikkimään muidenkin ikätovereiden kanssa kuin sisarusten. Perheet ovat olleet iloisia siitä, että Muksupiiri on tarjonnut vaihtelua kotona leikittäviin leikkeihin. Haastatteluissa kävi ilmi, että vanhemmat kaipaavat vaihtelua ja uusia ideoita. Vanhemmat ovat olleet tyytyväisiä siihen, että lapset ovat osallistuneet loppusiivoukseen Muksupiirissä. Niin kuin tavallisessakin päiväkodissa, myös Muksupiirissä opetellaan kantamaan vastuuta. Kivojen leikkien päätyt-

tyä on siivottava omat jälkensä. Vanhempien mukaan lapset olivat tunteneet itsensä tärkeiksi saadessaan osallistua.

Mielestämme Muksupiirissä on aikaa leikille. Opiskelijat osallistuvat lasten leikkeihin lähes koko ajan. Koska lapset ovat niin pieniä, opiskelijoiden täytyy antaa suoraa ohjausta leikeissä. Opiskelijat näyttävät Muksupiirissä lapsille lelujen käyttötarkoituksia ja nimeävät eri leluja. Esimerkin avulla lapset ovat oppineet leikkimään eri leluilla ja leikkimään toisten lasten kanssa.

Kasvatuskumppanuus vanhempien ja ohjaajien välillä ei vanhempien mielestä ollut keskeisessä asemassa. He pitivät ohjaajien heille järjestämiä keskusteluja teennäisinä. Heidän mielestään paras tuki oli ohjaajien tilannetaju. Ohjaajat ottivat vauvoja syliin, kun vanhemmat halusivat esimerkiksi juoda kahvia. Pukemisessa ohjaajat pystyivät myös olemaan apuna. Tukeminen oli enemmän käytännön toimintoja kuin keskustelua. Myös meidän mielestämme järjestetyt keskustelut olivat epäluonnollisia.

Muksupiiri on opiskelijoiden oppimisympäristö, jossa yhtenä tavoitteena on harjoitella vanhempien kanssa toimimista. Vaikka vanhempien mielestä opiskelijoiden keskustelut ovat teennäisiä, niistä on hyötyä opiskelijalle. Osa opiskelijoista ei saa kokemusta vanhempien kohtaamisesta työharjoitteluissa. Tällöin Muksupiiri voi olla ainoa oppimisen areena. Vanhemmat kertoivat haastattelussa ymmärtävänsä sen, että opiskelijat ovat oppimassa Muksupiirissä. Haastattelussa ei kuitenkaan käynyt ilmi, ymmärsivätkö vanhemmat opiskelijoiden ja heidän välisen vuorovaikutuksen tärkeyden. Monille opiskelijoille vanhempien kohtaaminen on kaikkein haastavinta.

Haastatteluissa kävi ilmi, että vanhemmat ovat saaneet vertaistukea, vaikka he eivät ole sitä tulleet hakemaan. Vanhempien mielestä vertaistuki ei ole pelkästään puhumista. Vertaisryhmässä tärkeintä on toisten ihmisten läsnäolo. Vanhempien mielestä vertaistuki on sitä, että he antavat neuvoja toisilleen arjen asioissa. Vanhempien oli aluksi vaikeaa sisäistää mitä vertaistuki on. Vertaistukea pidettiin itsestäänselvyytenä, jota vanhemmat eivät huomanneet saavansa. Vertaistuesta ei oltu yksimielisiä, toiset eivät hakenneet sitä Muksupiiristä ja toisten mielestä se oli merkittävä osa Muksupiiriä. Havaintojemme perusteella vanhempien vertaistukea on ollut nähtävissä Muksupiirin jokaisella kerralla. Se on ollut lähinnä keskustelua arjesta ja omista lapsista. Keskusteluja ei vält-

tämättä ole pidetty vertaistukena, koska keskustelut eivät ole olleet suunniteltuja tilanteita. Mielestämme vertaistuki on juuri sitä, että vanhemmat saavat vapaasti keskustella, eikä tilanne ole ohjaajien suunnittelema. Vanhemmille on kuitenkin luotu mahdollisuus keskustella rauhassa, kun lapsille on järjestetty ohjelmaa.

Kaikki haastateltavamme vanhemmat olivat äitejä. Suurin osa Muksupiirin vanhemmista onkin äitejä. Isillä ei ole välttämättä mahdollisuutta osallistua Muksupiiriin töiden vuoksi. Isät osallistuvat Muksupiiriin lasten kertomusten kautta. Haastattelusta kävi ilmi, että lapset kertovat Muksupiiriin tapahtumista isilleen. Olisiko Muksupiirin ilmapiiri erilainen, jos siellä olisi enemmän isiä? Kuinka helppoa isien on tulla avoimeen varhaiskasvatustoimintaan, jossa yleensä on enemmän naisia? Mielestämme olisi ollut hyvä, jos isät olisivat voineet osallistua Muksupiirin toimintaan. Isät eivät usein näe lapsen kehitystä yhtä paljon kuin äiti, mikä on sääli. Myös ohjaajien kannalta isien osallistuminen olisi ollut hyvä asia. Opiskelijat olisivat sitä kautta saaneet kokemusta toimia isien kanssa.

Muksupiirissä on erilaisia ihmisiä ja vanhemmat näkevät sen vain hyvänä asiana. Lapset saavat Muksupiirissä mahdollisuuden toimia erilaisten ihmisten kanssa. Kotona ollessa lapset eivät voi harjoitella erilaisten ihmisten kanssa toimimista samalla laajuudella. Jotkut lapset tietoisesti hakeutuivat saman opiskelijan seuraan. Hiljaisen opiskelijan seura kiinnosti erityisesti erästä puheliasta lasta. Äiti ihmetteli, miksi lapsi kiintyi juuri siihen opiskelijaan. Syynä saattoi olla opiskelijan erilainen tapa olla vuorovaikutuksessa lapseen verrattuna. Puhelias lapsi saattoi saada haluamaansa huomiota ja kuuntelua opiskelijalta. Jos kotona kaikki perheenjäsenet ovat puheliaita, lasta saattaa kiinnostaa ohjaajan erilainen vuorovaikutustyyli.

Opiskelijat saavat harjoitella erilaisten vanhempien kanssa toimimista. Jotkut vanhemmista ovat hiljaisempia tarkkailijoita ja toiset taas avoimia ja puheliaita alusta alkaen. Erilaiset opiskelijat tulevat toimeen erilaisten vanhempien kanssa. Tärkeintä on tulla kaikkien kanssa toimeen, mutta joidenkin kanssa se on helpompaa. Myös vanhemmat ovat erilaisia, mutta tulevat toimeen keskenään. Osa vanhemmista tapaa myös Muksupiiriin ulkopuolella ja osa näkee toisiaan vain Muksupiirissä. Olemme havainneet ystävyysuhteiden muodostumista myös vanhempien välillä.

Perheet pitävät tärkeänä heille järjestettävää ohjelmaa. Vanhemmat korostavat, että puitteet eivät ole pääasia, vaan monipuoliset toiminnot ja ohjaajien asenne. Monipuolinen ohjelma tarkoittaa kuitenkin myös sitä, että vauvat huomioidaan ohjelmaa suunniteltaessa. Muksupiirissä on järjestetty vauvajumppaa ja värimaalausta, johon vauvat osallistuivat. Koska Muksupiiri on 0-5-vuotiaille, vauvoille on myös oltava riittävästi ohjelmaa. Olemme samaa mieltä vanhempien kanssa siitä, että toiminta ja ihmiset ovat tärkeämpiä kuin hienot lelut ja tilat.

7.2 Avoimen varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvatuksen yhtäläisyyksiä ja eroja

Haastattelussa käy ilmi, että avoimia varhaiskasvatuspalveluita pitäisi olla enemmän Kemissä. Kaikki haastattelun vanhemmat eivät mielellään veisi lapsiaan tavalliseen päiväkotiin. Useimpien mielestä perhepäivähoito olisi parempi vaihtoehto, jos lapset pitäisi viedä hoitoon. Vanhemmat kuvaavat päiväkodin arkea ”päiväkotirumbaksi”. Haastattelussa kävi selvästi ilmi, että ”päiväkotirumba” oli negatiivinen kuvaus. Rumba kuulostaa kiireiseltä ja sekavalta päivähoitojärjestelyltä. Haastattelujen perusteella vanhemmillä on ennakkoluuloja päiväkodista. Eräs vanhempi kuvailee päiväkotia ”päiväkotimaailmaksi”, joka on aivan erilaista kuin esimerkiksi avoin varhaiskasvatustoiminta. Tulevina lastentarhanopettajina vanhempien kielteisyys päiväkotia kohtaan ihmetyttää.

Olemme tähän osioon koonneet avoimen varhaiskasvatuksen ja varhaiskasvatuksen väliset erot ja yhtäläisyydet. Olemme sitä mieltä, että molemmat varhaiskasvatuksen muodot voivat olla laadukkaita, mutta erilaiset perheet tarvitsevat erilaisia palveluita. Kuitenkin avoimessa varhaiskasvatuksessa ja päiväkodissa on paljon yhteistä.

Suurin ero avoimen varhaiskasvatuksen ja tavallisen päivähoidon välillä on se, että vanhemmat ovat avoimessa toiminnassa mukana. Usein keskustellaan, onko alle kolmevuotiaiden lasten paikka päivähoidossa vai kotona. Vanhemmat saattavat tuntea syyllisyyttä kummastakin päätöksestä. (Munter 2001, 38.) Kotiin jäävä äiti voi tuntea olevansa hyvä äiti, mutta samalla hän voi tuntea syyllisyyttä siitä, ettei hän kehity urallaan. Töihin palaavaa äitiä voidaan pitää itsekkäänä. Jotkut äidit haluavat palata töihin, mutta toiset joutuvat menemään töihin taloudellisesta pakosta.

Mielestämme kaikkien vanhempien ei tarvitse jäädä kotiin siihen asti, että lapsi on kolmevuotias. Jos vanhempi kokee usean vuoden kotona olon vaikeaksi, päiväkotiki on lapselle silloin oikea paikka. Jos vanhempi taas viihtyy lapsen kanssa kotona ja haluaa tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, koti on silloin lapselle paras paikka. Kotona olevien perheiden ei tarvitse kuitenkaan olla vain kotona, sillä heillä on mahdollisuus osallistua esimerkiksi avoimiin varhaiskasvatuspaikkoihin. Kotona olevat vanhemmat saavat avoimista palveluista vertaistukea, jota tavallisessa päivähoitossa olevien lasten vanhemmat eivät saa.

Avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutusvaatimukset eivät ole niin tarkkoja kuin tavallisessa päivähoitossa. Mielestämme avoimen varhaiskasvatuksen henkilökunnan koulutus tulisi määritellä laissa. Lapset eivät ole kuitenkaan avoimissa palveluissa vain työntekijöiden vastuulla, koska vanhemmat ja työntekijät hoitavat lapsia yhdessä. Yleensä avoimet palvelut eivät ole avoinna yhtä pitkään kuin tavallinen päivähoito. Avoimet palvelut eivät myöskään ole välttämättä joka päivä avoinna. Avoimiin palveluihin ei tarvitse ilmoittautua erikseen, joten se on vapaamuotoisempaa. Muksupiiri eroaa muista avoimista palveluista hieman, koska se on koulun järjestämää toimintaa. Vanhempien on ilmoitettava Muksupiiriin osallistumisensa, jotta osallistujia olisi tarpeeksi.

Avoimessa varhaiskasvatuksessa lapselle ei tehdä omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa, toisin kuin päivähoitossa. Lasten yksilöllisyys huomioidaan avoimissa palveluissa kuitenkin toiminnan suunnittelussa. Molemmissa varhaiskasvatusympäristöissä toiminnan suunnittelu ja kehittäminen on tärkeää. Yhteistä varhaiskasvatuksessa ja avoimessa varhaiskasvatuksessa on toiminnan tavoitteellisuus. Kaikenlainen varhaiskasvatus on laadukasta, jos siitä on tehty toimintaa ohjaava varhaiskasvatussuunnitelma.

Molemmissa varhaiskasvatusmuodoissa toteutuu mielestämme varhaiskasvatuksen tärkeimmät tavoitteet: lapsilähtöisyys, kasvatuskumppanuus, leikin arvostaminen ja erilaiset vuorovaikutussuhteet. Mielestämme myös Muksupiirissä edellä mainitut asiat toteutuvat. Lapsilähtöiseen varhaiskasvatukseen kuuluu säännöllinen päivärytmi. Tällöin lapsi pystyy ennakoimaan tulevaa, mikä luo turvallisuuden tunnetta. Esimerkiksi Muksupiirissä jokainen kerta aloitetaan saman kaavan mukaan. Koska Muksupiirissä on pieniä lapsia, on päivärytmin oltava turvallinen. Tavallisessa päiväkodissa lapsi saa pakostakin

useita vuorovaikutussuhteita, jopa liikaa. Yksittäisen pienen lapsen on pakko olla sosi-
aalisisessa kanssakäymisessä useiden eri lasten ja aikuisten kanssa (Puroila ym. 2013,
62). Avoimessa varhaiskasvatuksessa lapsi saa myös olla erilaisten ihmisten kanssa,
mutta mukana on turvallinen vanhempi.

POHDINTA

Muksupiirin toiminta on harvinainen avoimen varhaiskasvatuksen muoto, sillä opiskelijat ohjaavat toiminnan. Kuullessamme idean opinnäytetyöksi olevan uusi, halusimme olla ensimmäisiä, jotka tekevät sen. Tavoitteenamme oli selvittää millainen tarve Muksupiirin kaltaiselle toiminnalle on Kemissä ja millainen merkitys Muksupiirillä on perheille. Mielestämme saimme kattavasti tietoa tutkimuskysymyksiimme. Haastattelukysymykset kehiteltiin niin, että ne vastaisivat tutkimuskysymyksiimme.

Ennen joulua aloimme etsiä kirjallisuutta avoimesta varhaiskasvatuksesta. Teimme tutkimussuunnitelman valmiiksi ennen joulua. Harjoittelun aikana etsimme tietoa opinnäytetyöhömmä ja aloitimme kirjoittamisen. Suunnitelmanamme oli tehdä harjoittelun aikana enemmän teoriaa, mutta päätimme keskittyä harjoitteluun täysillä. Heti harjoittelun loputtua opinnäytetyön teko alkoi edistyä.

Harjoittelun jälkeen esittelimme Muksupiirin yhdellä toimintakerralla opinnäytetyömme vanhemmille ja samalla kysyimme halukkaita osallistujia haastatteluun. Saimme ryhmähaastatteluun neljä vanhempaa. Suunnitelmanamme oli toteuttaa yksilöhaastatteluja vanhemmille, mutta mielestämme ryhmähaastattelu oli antoisampi muoto. Ennen ryhmähaastattelua tutustuimme ryhmähaastatteluun metodina. Valittuamme aiheen, mietimme pitkään kenen näkökulmasta tekisimme opinnäytetyön. Pohdimme, haastattelemmeko lapsia vai heidän vanhempiaan. Mietimme myös havainnoinnin mahdollisuutta.

Tutkimustuloksia ja johtopäätöksiä kirjoittaessamme mietimme, oliko Muksupiirin ohjaajina toimimisesta meille hyötyä vai haittaa. Tutkimustulosten kannalta haitallista oli se, että tiesimme Muksupiiristä jo ennestään paljon. Pohdimme paljon sitä, mitä voimme kirjoittaa esimerkiksi johtopäätöksiin, jotta johtopäätökset olisi kirjoitettu vain tutkimustulosten perusteella. Hyötyä Muksupiirin tuntemisesta oli esimerkiksi haastattelun aikana. Tiedämme miten Muksupiirissä toimitaan ja meidän oli helpompi ymmärtää, mitä vanhemmat tarkoittivat tietyillä asioilla. Tuntemattomalle haastattelijalle olisi pitänyt kuvailla Muksupiirin toiminnat ja tilat tarkasti.

Kevään loppupuolella opinnäytetyömme edistyi huimasti. Suunnittelimme ensin tekemämme haastattelut toukokuussa, mutta Muksupiiri loppuikin jo huhtikuun puolella. Teimme haastattelut kevätkauden viimeisellä kerralla. Ennen haastattelua työ aiheutti stressiä, koska haastattelut tulivat eteen liian nopeasti. Mietimme osaisimmeko kysyä haastattelussa oikeita kysymyksiä, kun teoriaa oli kirjoitettu vähän. Saimme kuitenkin ohjaavilta opettajilta neuvoja, mitä kannattaisi kysyä haastattelussa. Olimme ajatelleet kysyä haastattelussa huomattavasti vähemmän kysymyksiä, kuin lopulta kysyimme. Emme osanneet ajatella, kuinka paljon tarvitsimme materiaalia työhömmme. Litteroidessa huomasimme kuitenkin saaneemme aineistoa tarpeeksi. Halusimme lisäksi haastatella Sari Leppälää, jotta saisimme taustatietoa Muksupiiristä. Haastattelujen jälkeen olomme oli helpottunut ja teorian teko tuntui helpommalta.

Olimme kummatkin alusta asti sitä mieltä, että emme tekisi opinnäytetyötä yksin. Mielestämme parityö on antoisampaa, kuin yksilötyö. Olimme kirjoittaneet lähes koko tekstin yhdessä. Yhteistyömme opinnäytetyötä tehdessä sujui hyvin. Vaikka asumme eri paikkakunnilla, emme kokeneet sitä liian haastavaksi. Keväällä yritimme tehdä opinnäytetyötä mahdollisimman paljon koulupäivien yhteydessä ja saimmekin paljon aikaa. Mielestämme käytimme paljon aikaa asioiden pohtimiseen ja keskusteluun. Keskustelujen jälkeen oli helppo kirjoittaa asiat paperille.

Varasimme koko elokuun opinnäytetyön tekemiselle. Aluksi oli hankalaa aloittaa kirjoittaminen kesäloman jälkeen. Pääsimme kuitenkin alkuun asioiden kertaamisen jälkeen. Teimme elokuussa teoriaa, aineiston johtopäätökset ja pohdinnan. Syyskuussa teimme teorian loppuun ja laadimme kysymyksiä päiväkodin henkilökunnalle. Teimme myös asetuksia, jotka osoittautuivat yllättävän aikaa vieviksi. Lokakuussa viimeistelimme opinnäytetyön purkamalla päiväkodille tehdyn kyselyn ja teimme esityksen valmiiksi.

Mielestämme avointa varhaiskasvatustoimintaa tulisi järjestää jokaisen kunnan tarpeen mukaan. Olennaista on se, kuinka paljon halukkaita perheitä olisi tulossa toimintaan. Lapsi kokee päivähoitoon siirtymisen aina tunnevaltaisesti. Mennessään päivähoitoon lapsi joutuu usein ensimmäistä kertaa elämässään paikkaan, jossa vuorovaikutussuhteita muodostuu paljon (Ojala 1993, 208.) Lapsi joutuu käsittelemään vuorovaikutussuhteita

yksin, kun vanhemmat ovat poissa ja päiväkodin työntekijät eivät koko ajan voi huomioida samaa lasta. Pienelle lapselle vuorovaikutussuhteiden paljous on huono asia.

Avoim varhaiskasvatustoiminta on harjoittelua tulevaan päiväkotiaikaan ja se vähentää pienten lasten virikepaikkojen määrää päivähoidossa. Lapset saavat virikkeellistä toimintaa myös avoimessa varhaiskasvatuksessa. Toiminta on esimerkiksi askartelua, liikuntaa tai musiikkia, jota kotona olevat lapset eivät välttämättä muuten harrasta. Vanhemman ollessa kotona, lapsia ei tarvitse viedä päivähoitoon saamaan virikkeellistä toimintaa, koska sitä he saavat myös avoimessa toiminnassa, johon he voivat osallistua koko perheenä. Mietimme, kuinka paljon enemmän esimerkiksi Kemissä lapsiperheet hyödyntäisivät avoimia varhaiskasvatustaluuksia, jos niitä vain olisi tarjolla. Kuinka moni vanhempi haluaisi mieluummin hyödyntää avointa päiväkotia lapsensa kanssa, kuin että laittaisi lapsensa päiväkotiin neljäksi tunniksi lapsen kavereiden vuoksi, vaikka itse on kotona päivät?

Mielestämme avoin toiminta on hyvä vaihtoehto tavallisen päiväkodin rinnalla. Avoin toiminnan kehittäminen ja uusien paikkojen luominen on hyvä asia, mutta sellainen toiminta ei kuitenkaan sovi kaikille perheille. Avoimessa varhaiskasvatuksessa vanhempien tulee olla mukana toiminnassa. Heidän pitää tulla toimeen myös toisten vanhempien kanssa. Työssäkäyville vanhemmille ja heidän lapsilleen tavallinen päiväkotia on ainut vaihtoehto. Emme siis pidä tavallista päiväkotia huonompana kuin avointa varhaiskasvatusta, vaan mielestämme perheillä tulisi olla vaihtoehtoja.

Pienimuotoisesta kyselystä kemiläiselle päiväkodille kävi myös ilmi se, että avoimet varhaiskasvatustaluuksat ovat tarpeellisia, mutta niitä ei ole Kemissä tarpeeksi. Jo se, että varhaiskasvatustaluuksan ammattilaiset pitävät avointa toimintaa hyvänä vaihtoehtona on syy kehittää sen kaltaista toimintaa. Ammattilaisten mielestä Kemin avointa toimintaa tulisi kehittää ja lisätä tietoisuutta perheille siitä, mitä avoin varhaiskasvatustaluuksa on, miten sitä toteutetaan ja kenelle se on tarkoitettu tai hyödyllinen. Useat perheet eivät ole kuulleet avoimesta toiminnasta, vaikka saattavat tarvita juuri sen kaltaisia taluuksia. Avoimesta varhaiskasvatustaluuksasta tulisi puhua perheille yhtenä hyvänä vaihtoehtona.

Tutkimustaluuksien perusteella vanhemmat olivat sitä mieltä, että samojen opiskelijoiden tulisi olla Muksupiirissä viisi kertaa kolmen kerran sijaan. Olemme vanhempien kanssa

samaa mieltä. Mielestämme pienten lasten kanssa toimiessa aikuisten tulisi pysyä samoina mahdollisimman pitkään. Muksupiiri on vain kerran viikossa, jonka vuoksi lasten voi olla vaikeaa tutustua ohjaajiin. Tämän lisäksi ohjaajat vaihtuvat kolmen kerran välein, mikä vaikeuttaa entisestään lasten ja ohjaajien välistä vuorovaikutusta. Lasten lisäksi ohjaajilla saattaa olla hankaluuksia päästä sisälle toimintaan kolmen kerran aikana. Jo pelkkään tutustumiseen saattaa mennä jopa kolme kertaa, jonka jälkeen ohjaajat taas vaihtuvat. Tiedämme, että kertojen määrään vaikuttaa se, että opiskelijoita on paljon. Opiskelijat jaetaan ryhmiin ja jokaisen ryhmän pitää käydä neljässä eri toimintaympäristössä. Muksupiiri on yksi näistä toimintaympäristöistä, johon kaikkien opiskelijoiden pitää päästä.

Muksupiirin kautta olemme saaneet ammatillista kokemusta lastentarhanopettajana toimimisesta. Olemme saaneet varmuutta toimia vanhempien kanssa. Ilman Muksupiiriä emme luultavasti olisi tienneet avoimesta varhaiskasvatustoiminnasta. Muksupiirissä ohjaajana toimiminen on antanut valmiuksia työelämään. Voisimme molemmat mielellämme työskennellä avoimessa varhaiskasvatustoiminnassa. Tunnettuamme itsemme etuoikeutetuiksi, koska koulussamme järjestetään Muksupiirin kaltaista toimintaa. Saavatko muiden paikkakuntien sosionomiopiskelijat samanlaista kokemusta avoimesta toiminnasta? Osataanko avointa varhaiskasvatustoimintaa huomioida yhtenä harjoittelupaikkavaihtoehtona? Mielestämme opettajat voisivat kannustaa opiskelijoita valitsemaan harjoittelupaikaksi avoimen toiminnan niillä paikkakunnilla, joilla se on mahdollista.

Vanhempien haastattelussa huomasimme, että he eivät korostaneet vanhemman ja lapsen välistä vuorovaikutusta vaan hakivat seuraa toisista ihmisistä. Sen vuoksi emme keskittyneet haastattelussa aiheeseen yhtä paljon kuin muihin vuorovaikutussuhteisiin. Mielestämme Muksupiiri on hyvä paikka kehittää ja vahvistaa lapsen ja vanhemman keskinäistä vuorovaikutusta. Mielestämme on kuitenkin tärkeää, että perheillä on paikka, jossa voi hengähtää. Ymmärrämme, että vanhemmat kaipaavat muuta seuraa omien lasten lisäksi. Myös lapset kaipaavat oman ikäistä seuraa.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla mielestämme maahanmuuttajien mahdollisuus käyttää avoimia varhaiskasvatustalvuuja. Kemissä on paljon maahanmuuttajia ja siksi se sopisi uudeksi opinnäytetyön aiheeksi. Usein maahanmuuttajien on hankalaa saada töitä, jos he eivät osaa kieltä. Silloin he usein jäävät kotiin ja lapset menevät tavalliseen päiväko-

tiin. Onko tavallinen päiväkotiki oikea paikka maahanmuuttajalapsille, joiden vanhemmat ovat kotona? Eikö parempi paikka olisi avoin varhaiskasvatuspalvelu, johon koko perhe voisi osallistua? Avoimessa päiväkotitoiminnassa vanhemmat saattaisivat integroitua helpommin suomalaiseen yhteiskuntaan. Emme tarkoita, että maahanmuuttajaperheille tulisi järjestää erillistä toimintaa, vaan yhteistä toimintaa suomalaisten perheiden kanssa.

Muita jatkotutkimusaiheita voisi olla esimerkiksi lapsien havainnointi tai opiskelijoiden näkökulma Muksupiiristä. Muksupiirin toiminta eroaa sellaisesta avoimesta varhaiskasvatuspalvelusta, jossa toimintaa ohjaavat ammattilaiset. Opiskelijoiden ohjaama toiminta voi olla erilaista hyvässä ja pahassa. Huonoa voi olla se, että opiskelijoilla ei ole niin paljon kokemusta esimerkiksi vanhempien kohtaamisesta eikä heillä saata olla varmuutta omasta osaamisestaan. Opiskelijat ovat kuitenkin innokkaita ja mielestämme Muksupiiri on paikka, jossa saa harjoitella oppimaansa käytännössä. Vaikka opiskelijat epäonnistuisivat, vanhemmat ymmärtävät, että Muksupiiri on myös opiskelijoiden oppimisympäristö.

LÄHTEET

- Alila, Kirsi 2012. Avoin varhaiskasvatusseminaari. Imatra 10.10.2012.
- Alila, Kirsi & Portell, Tuija 2008. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Hakupäivä 27.11.2013.
<http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-7740.pdf>
- Hakkarainen, Pentti 2008. Leikki ja leikin ohjaus varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja –kehitykseen. Helenius, Aili & Korhonen, Riitta (toim.) Helsinki: WSOY. Sivut 99- 107.
- Helenius, Aili & Korhonen, Riitta 2005. Lapsen sosiaalisen kehityksen moninaisuus, Leikin asema ja ohjaus lapsiryhmää muovaavana tekijänä. Turku: Turun kaupungin painatuspalvelukeskus.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2009. 15. Uudistettu painos. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hujala, Eeva & Puroila, Anna-Maija & Parrila-Haapakoski, Sanna & Nivala, Veijo 1998. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Hujala, Eeva & Puroila, Anna-Maija & Parrila, Sanna & Nivala, Veijo 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Edufin.
- Huuskonen, Päivi 2010. Vertaistoiminta kannattaa. Laatikainen, Tanja (toim.) Asu mispalvelusäätiö ASPA.
- Jakkula, Kaisa 2008. Ensimmäiset vuodet luovat lapsen kehityksen perustan. Teoksessa Pedagogiikan palikat. Johdatus varhaiskasvatukseen ja –kehitykseen. Helenius, Aili & Korhonen, Riitta (toim.) Helsinki: WSOY. Sivut 33-43.
- Järvinen, Mervi & Laine, Anne & Hellman-Suominen 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Järvinen, Ritva & Lankinen, Aila & Taajamo, Terhi & Veistilä, Minna & Virolainen Arja 2007. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Lindqvist, Eija (toim.) 1., painos. Helsinki: Edita Prima. Sivut: 109-112.
- Kalliala, Marjatta 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoidossa. Helsinki: Gaudeamus.
- Karling, Marjo & Ojanen, Tuula & Sive`n, Tuula & Vihunen, Riitta & Vile`n Marika 2009. Lapsen aika. 12., uudistettu painos. Helsinki: WSOY.
- Karvonen, Pirkko & Lehtinen Taisto 2009. Yhdessä -leiki, liiku ja lue lapsesi kanssa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta -Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Kauppinen-Karlsson, Taina & Lindholm, Marja 2009. Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Koistinen, Paula & Ruuskanen, Susanna & Surakka, Tuula

- (toim.) 3., uudistettu painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy. Sivut 103-104.
- Kemin kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma 2011. Hakupäivä 19.9.2013. <<http://www.kemi.fi/Sivistyspalvelukeskus/varhaiskasvatus/Vasu.pdf>>
- Kiesiläinen, Liisa 2001. Teoksessa Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helenius, Aili & Karila, Kirsti & Munter, Hilikka & Mäntynen, Pirkko & Siren-Tiusanen, Helena (toim.) Helsinki: WSOY. Sivut 254-269.
- Kiiskinen, Hanna & Huovinen, Johanna 2011. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Toimikausi 15.2.2008- 31.12.2010. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2011:14.
- Kinnunen, Tuula 2006. Vertaistuki erityislapsen vanhempien voimavarana. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja. Tampere: Juvenes Print Oy.
- Kivijärvi, Marja 2003. Äidin sensitiivisyys varhaisessa vuorovaikutuksessa. Teoksessa Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Niemelä, Pirkko & Siltala, Pirkko & Tamminen, Tuula (toim.) Helsinki: WSOY. Sivut 252-260.
- Kuokkanen, Helena 2006. Kasvatus ja varhaiskasvatus. Teoksessa Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Häkkä, Arja & Kuokkanen, Helena & Virolainen, Arja (toim.) Helsinki: Edita. Sivut 9-62.
- Kyrönlampi, Taina 2011. Päiväkodin arki lapen kokemana. Teoksessa Lapsen arki ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa. Katsaus varhaiskasvatuksen väitöskirjoihin vuosilta 2006-2010. Alila, Kirsi & Parrila, Sanna (toim.) 2011.Oulu: Uniprint. Sivut 22-38.
- Lehtinen, Anja-Riitta 2009. Lasten toiminta, toimintaresurssit ja toimijuus päiväko tiympäristössä. Teoksessa Lapsuus, lapsuuden instituutiot ja lasten toiminta. Alanen, Leena & Karila, Kirsti (toim.) Tampere: Vastapaino. Sivut 89-114.
- Leppälä, Sari, lehtori, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Puhelinhaastattelu 27.5.2013.
- Mikkola, Petteri & Nivalainen, Kirsi 2009. Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. Saarijärvi: Offset Oy.
- Ojala, Mikko 1993. Varhaiskasvatuksen perusteita ja haasteita. 4., uudistettu painos. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Puroila, Anna-Maija & Estola, Eila & Syrjälä, Leena 2013. Having, loving, and being: children`s narrated well-being in Finnish day care centres. Teoksessa Early Child Care and Education in Finland. Määttä, Kaarina & Uusiautti, Satu (toim.) 2013. Oxon: Routledge. Sivut 55-72.
- Schulman, Marja 2003. Vauvahavaintointi. Teoksessa Äidin ja vauvan varhainen vuorovaikutus. Niemelä, Pirkko & Siltala, Pirkko & Tamminen, Tuula (toim.) Helsinki: WSOY. Sivut 70- 82.
- Siren-Tiusanen, Helena & Tiusanen, Erkki 2001. Päivärytmi ja toiminnan rakentuminen. Teoksessa Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helenius, Aili & Karila, Kirsti & Munter, Hilikka & Mäntynen, Pirkko & Siren-Tiusanen, Helena (toim.) Helsinki: WSOY. Sivut 65-89.
- Suhonen, Eira 2011. Vuorovaikutussuhteiden merkitys taaperoiden kehitykseen ja oppimiseen varhais(erityis)kasvatuksessa. Teoksessa Lapsen arki ja

- vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa. Katsaus varhaiskasvatuksen väitöskirjoihin vuosilta 2006-2010. Alila, Kirsi & Parrila, Sanna (toim.) 2011. Oulu: Uniprint. Sivut 93- 106.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2011. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tilastokeskus. Leikkitoiminnan piirissä keskimäärin toimintapäivänä olleet lapset, kunnan kustantamat palvelut (id: 1886). Hakupäivä 16.9.2013. <<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/metadata?type=I&indicator=1886>>
- Tilastokeskus. Leikkitoiminnan piirissä keskimäärin toimintapäivänä olleet lapset, kunnan kustantamat palvelut (id: 1886). Hakupäivä 16.9.2013. <<http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu/hakusivu/tulossivu?regionCount=1¤tEvent=getData&sexCount=1&setId=p85c1a784c430d80f2961bac9b448a990d4d54f0aa5db22&indCount=1&yearCount=9>>
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2007. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, oppaita 56. 2., uudistettu painos. Helsinki: Stakes.
- Virolainen, Arja 2006. Varhaiskasvatus arjen toimintana. Teoksessa Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Häkkä, Arja & Kuokkanen, Helena & Virolainen, Arja (toim.) Helsinki: Edita. Sivut 109–176.

LIITTEET

- Liite 1. Kyselylomake päiväkodin henkilökunnalle
- Liite 2. Saatekirje päiväkodin henkilökunnalle
- Liite 3. Kysymyksiä Sari Leppälälle Muksupiiristä
- Liite 4. Ryhmähaastattelu Muksupiirin vanhemmille
- Liite 5. Vanhempien haastattelukysymykset

Liite 1. Kyselylomake päiväkodin henkilökunnalle

1. Mitä mielestäsi avoin varhaiskasvatus on? (vastaa muutamalla lauseella)

2. Miten mielestäsi avointa varhaiskasvatustoimintaa tulisi kehittää Kemissä?
(vastaa muutamalla lauseella)

KIITOS!

Liite 2. Saatekirje päiväkodin henkilökunnalle

TERVEHDYS!

Olemme viimeisen vuoden sosionomiopiskelijoita ja teemme opinnäytetyötä Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ohjaamasta Muksupiiristä. Muksupiiri on opiskelijoiden järjestämää avointa varhaiskasvatustoimintaa. Muksupiiri on toiminut koulussamme monta vuotta.

Mielestämme avointa varhaiskasvatustoimintaa tulisi kehittää Kemissä ja tehdä tutummaksi lapsiperheille. Olemme kummatkin olleet mukana Muksupiirin ohjaajina ja olemme kokeneet Muksupiirin merkitykselliseksi osallistujaperheille. Selvitämme opinnäytetyössämme miten Muksupiiri toimii. Tarkoituksena on selvittää, millainen merkitys Muksupiirillä on ollut heidän perheelleen. Lisäksi haluamme tietää, millainen tarve avoimelle toiminnalle on Kemissä. Olemme järjestäneet Muksupiirin vanhemmille ryhmähaastattelun.

Edellä mainittujen lisäksi haluaisimme tietää, mitä ammattilaiset tietävät avoimesta varhaiskasvatuksesta. Siksi laadimme pienimuotoisen kyselyn teidän työpaikallenne. Kyselyä käytetään vain opinnäytetyössämme eikä siihen tarvitse vastata omalla nimellä. Emme myöskään kerro opinnäytetyössämme, mistä päiväkodista on kyse. Mainitsemme ainoastaan sen, että päiväkotia on kemiläinen. Olisimme kiitollisia jos voisitte vastata kysymyksiimme muutamalla lauseella ja palauttaisitte ne vastauslaatikkoon 26.9.2013 mennessä.

Opinnäytetyömme nimi on *”Joo, onhan se tietyllä lailla vähän semmonen viikon koho-kohta lapsille”* - Sosionomien järjestämän Muksupiirin merkityksellisyys osallistujaperheille. Valmis työ on luettavissa Theseus-tietokannassa tammikuussa 2014.

Kiitos jo etukäteen! Terveisin Henna Roivainen ja Noora Stenius

Liite 3. Kysymyksiä Sari Leppälälle Muksupiiristä:

Milloin toiminta on alkanut?

Mistä Muksupiirin idea on syntynyt?

Montako perhettä Muksupiirissä on kirjoilla yhtenä kautena? (syys- tai kevätkausi)

Mikä sinun mielestä on tärkeintä Muksupiirin lapsille?

Mikä sinun mielestä on tärkeintä Muksupiirin vanhemmille?

Mikä sinun mielestä on tärkeintä Muksupiirin ohjaajille?

Mitä mielestäsi tulisi kehittää Muksupiirissä?

Liite 4. Ryhmähaastattelu Muksupiirin vanhemmille

Teemme opinnäytetyötä Muksupiirin toiminnasta ja tarkoituksena on selvittää, millainen merkitys Muksupiirillä on ollut teidän perheellenne. Valitsemme perheitä, jotka ovat olleet toiminnassa mukana pidempään, mutta myös perheitä, jotka ovat vasta aloittaneet. Osallistuminen haastatteluun on vapaaehtoista, mutta toivoisimme kuitenkin 4-5 vanhempaa, jotta ryhmähaastattelu onnistuisi. Jokaisella vanhemmalla on varmasti jokin arvokasta sanottavaa opinnäytetyöhömmme. Emme käytä haastateltujen nimiä opinnäytetyössämme, jotta henkilöllisyytenne ei paljastu. Haastattelua käytetään vain opinnäytetyössämme.

Käytämme haastattelussa nauhuria, jonka avulla pystymme kuuntelemaan haastattelun uudelleen. Ryhmähaastattelussa emme pysty kuuntelemaan kaikkia haastateltavia riittävän tarkasti ja sen vuoksi nauhuri on hyödyllinen. Näin varmistumme siitä, että asiat tulevat opinnäytetyöhön juuri niin kuin haastattelussa on sanottu. Kun olemme kirjoittaneet haastattelun opinnäytetyöhömmme, nauha hävitetään.

Mielestämme avointa varhaiskasvatustoimintaa tulisi kehittää Kemissä ja tehdä tutummaksi lapsiperheille. Olemme kummatkin olleet mukana Muksupiirin ohjaajina ja olemme kokeneet Muksupiirin merkitykselliseksi osallistujaperheille. Haastattelukysymykset ovat seuraavalla sivulla.

Haastatteluajankohtana on joko 15.4 tai 22.4.2013 Muksupiirin aikana. Haastattelu kestää noin 30-45 minuuttia.

Jos sinulla heräsi kysymyksiä haastattelusta, älä epäröi kysyä meiltä suoraan, tai sähköpostitse: henna.roivainen@edu.tokem.fi tai noora.stenius@edu.tokem.fi

Terveisin Henna Roivainen ja Noora Stenius

Liite 5. 1 (2) Vanhempien haastattelukysymykset

Ketä perheeseesi kuuluu ja kenen kanssa käyt Muksupiirissä?

Kuvaile, millaista Muksupiiri on.

Leikki

Oletteko leikkineet kotona jotakin Muksupiirin leikkiä? Mitä?

Oletteko laulaneet tai loruilleet kotona Muksupiirin lauluja? Mitä?

Miten mielestäsi lapsesi leikkiminen on muuttunut Muksupiirin aikana?

Mitä lapset ovat puhuneet Muksupiirin leikeistä?

Vuorovaikutus

Millaista lasten keskinäinen vuorovaikutus on?

Miten mielestäsi lapsesi vuorovaikutustaidot ovat muuttuneet Muksupiirin aikana, vai ovatko muuttuneet?

Millaista mielestänne vanhempien keskinäinen vuorovaikutus on?

Entä lasten ja ohjaajien?

Vanhempien ja ohjaajien?

Vertaistuki

Millaista vanhempien välinen yhteistyö on?

Oletteko saaneet vertaistukea toisilta vanhemmilta, millaista?

Oletteko saaneet Muksupiirin ohjaajilta tukea? Millaista?

Millainen merkitys Muksupiirillä on ollut sinulle?

Ovatko lapset puhuneet muista Muksupiirin lapsista kotona tai saaneet kavereita?

Liite 5. 2 (2)

Millainen merkitys muilla lapsilla on ollut lapsenne kehitykseen?

Kehitettävää

Onko Muksupiirin aika sopiva teidän perheelle?

Mikä ei toimi?

Mitä mieltä olette Muksupiirin lauluista, askarteluista, leikeistä?

Miten Muksupiiriä tulisi kehittää?

Mitä mieltä olet jos avointa varhaiskasvatusta kehitettäisiin Kemissä?

Millaisia suunnitelmia teillä on käyttää päivähoitoa?

Miten koette sen, että Muksupiirin ohjaajat ovat opiskelijoita?

Mikä saa teidät tulemaan Muksupiiriin?